

ВЛАДА

Канцеларија за људска и мањинска права

**ЧЕТВРТИ ПЕРИОДИЧНИ ИЗВЕШТАЈ О ПРИМЕНИ
КОНВЕНЦИЈЕ О ЕЛИМИНИСАЊУ СВИХ ОБЛИКА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА**

Београд, јун 2017. године

САДРЖАЈ

	Страна	Параграф
УВОД.....	4.....	1-2
Препоруке из ставова 7. и 9. Закључних запажања		
• Народна скупштина.....	4.....	3
• Обуке за судије, тужиоце и адвокате.....	5.....	4
Члан 2.		
Законодавно-правна регулатива		
Антидискриминациони закони.....	5.....	5-8
Бесплатна правна помоћ.....	6.....	9-10
Члан 3.		
Мере за обезбеђивање потпуног развоја и напретка жена		
Независна национална тела за заштиту људских права.....	7.....	11-15
Национални механизам за унапређење положаја жена.....	8.....	16-18
Сарадња са ОЦД.....	9.....	19-22
Стратешки оквир: финансирање и мере.....	10.....	23-30
Ускалађеност стратешких докумената и акционих планова.....	11.....	31-34
Праћење примене стратешких докумената.....	12.....	35-43
Члан 4.		
Посебне привремене мере		
• у области образовања.....	14.....	44-55
• у области запошљавања.....	17.....	56-62
• у области здравствене заштите.....	19.....	63
• у области становања.....	19.....	64-65
Члан 5.		
Уклањање стереотипа.....	19.....	66-81
Индекс родне равноправности и објављивање статистичких података...22.....	22.....	82-83
Препоруке из става 23. Закључних запажања		
Насиље над женама		
Превенција насиља и подизање свести.....	23.....	84-92
Унапређеност законодавног оквира.....	26.....	93-98
Истрага случајева насиља и кривично гоњење.....	28.....	99-102
Помоћ жртвама насиља и сигурне куће.....	29.....	103-111
Издавање налога за хитну заштиту.....	31.....	112-114
Евиденције случајева насиља.....	32.....	115-122
Члан 6.		
Трговина људима.....	33.....	123-130

Члан 7.		
Положај жена у политичком и јавном животу.....	35.....	131-140
Члан 10.		
Образовање жена.....	37.....	141-155
<i>Олакшане процедуре за упис у предшколске установе и ОШ.....</i>	<i>37.....</i>	<i>144-148</i>
<i>Ревидирање образовног материјала и уџбеника .....</i>	<i>38.....</i>	<i>149-150</i>
<i>Образовање о сексуалном и репродуктивном здрављу.....</i>	<i>40.....</i>	<i>151-155</i>
Члан 11.		
Рад и запошљавање жена.....	41.....	156-177
<i>Положај Ромкиња на тржишту рада.....</i>	<i>43.....</i>	<i>156-165</i>
<i>Положај жена са инвалидитетом на тржишту рада.....</i>	<i>43.....</i>	<i>166-172</i>
<i>Усклађивање професионалног и приватног живота.....</i>	<i>44.....</i>	<i>173-175</i>
<i>Евидентирање и разврставање података у области запошљавања..</i>	<i>45.....</i>	<i>176-177</i>
Члан 12.		
Здравствена заштита жена.....	45.....	178-187
Члан 13.		
Учешће жена у спортским и рекреативним активностима.....	48.....	188-194
Члан 14.		
Жене на селу.....	49.....	195-204
Члан 15.		
Једнакост пред законом		
<i>Механизми заштите избеглица, миграната и интерно расељених...51.....</i>	<i>51.....</i>	<i>205-214</i>
Члан 16.		
Брак и породични односи.....	54.....	215-223
<i>Рани бракови.....</i>	<i>54.....</i>	<i>215-219</i>
<i>Подршка породици.....</i>	<i>55.....</i>	<i>220-223</i>
Члан 20.		
Амандман на члан 20.став 1.....	55.....	224
<i>Примена Пекињске декларације и Платформе за деловање.....</i>	<i>56.....</i>	<i>225</i>
<i>Објављивање и спровођење закључних запажања.....</i>	<i>56.....</i>	<i>226-229</i>
<i>Ратификација осталих уговора.....</i>	<i>57.....</i>	<i>230</i>

Прилог 1 – Статистички подаци

Прилог 2 – Списак законских и стратешких докумената

Увод

1. Четврти периодични извештај о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена израдила је Канцеларија за људска и мањинска права у сарадњи са надлежним републичким и покрајинским органима, као и релевантним организацијама цивилног друштва. Република Србија подноси периодични Извештај у складу са чланом 18. Конвенције и препорукама из Закључних запажања Комитета за елиминисање дискриминације жена у вези са Другим и трећим периодичним извештајем о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена (CEDAW/C/SRB/CO/2-3)¹.

2. Иако је територија Аутономне покрајине Косово и Метохија саставни део Републике Србије, како је потврђено и резолуцијом Савета безбедности УН 1244, надлежни органи Републике Србије нису у могућности да спроводе Конвенцију на том делу своје територије. Поменутом резолуцијом управљање Покрајином поверено је Привременој административној мисији УН на Косову (УНМИК) а Извештај садржи податке којима располаже владина Канцеларија за Косово и Метохију.

Препорука из става 7. Закључних запажања

Народна скупштина

3. Народна скупштина вршећи законодавну и контролну функцију предузима неопходне мере у циљу испуњења препорука Комитета за елиминисање дискриминације жена. Након што су Закључна запажања усвојена у јулу и у новембру ратификована Истанбулска конвенција, 3. децембра 2013. године у Народној скупштини је одржано Јавно слушање на тему „Национална имплементација препорука CEDAW комитета Уједињених нација и САНВИО конвенције Савета Европе”². Председник скупштинског Одбора за људска и мањинска права и равноправност полова присуствује седницама владиног Савета за праћење примене препорука механизма УН за људска права. Женска парламентарна мрежа функционише као неформална група у којој добровољно учествују све посланице српског парламента, без обзира на страначку припадност и ради на надзору примене постојећих законских решења у области здравља и образовања жена, борбе против насиља над женама и економског оснаживања жена.

---

¹ Информације које се односе на чланове 1. и 9. Конвенције, као и одредбе о забрани вишеструке дискриминације садржане су у Другом и трећем периодичном извештају о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена (CEDAW/C/SRB/2-3)

² Званични назив јавног слушања

Препорука из става 9. Закључних запажања

Обуке за судије, тужиоце и адвокате

4. Правосудна академија врши обуке за судије и тужиоце, а Адвокатска академија за адвокате. Правосудна академија и у почетним и сталним обукама пружа адекватне информације у погледу поштовања људских права и родне равноправности као и конкретне примене кључних конвенција у области људских права. Правосудна академија спровела је обуке за преко 400 судија и тужилаца у вези са применом Законом о спречавању насиља у породици³ који је ступио на снагу 1. јуна 2017. године.

Члан 2.

Законодавно-правна регулатива

Препорука из става 11. Закључних запажања Комитета

Антидискриминациони закони

5. Корпус антидискриминационих закона допуњен је у марту 2015. године, усвајањем *Закона о кретању уз помоћ пса водича*⁴, којим се уређује право на кретање уз помоћ пса водича, коришћење јавног превоза, објеката у јавној употреби, слободан приступ и боравак на јавним површинама и у радном простору, као и друга питања од значаја за кретање уз помоћ пса водича. Министарство здравља је у октобру 2015. године донело *Правилник о ближим условима и начину коришћења објеката у јавној употреби у области здравствене заштите до стране особе која се креће уз помоћ пса водича*. Такође, у априлу 2015. године усвојен је *Закон о употреби знаковног језика*⁵ којим се уређује остваривање права глувих особа на употребу знаковног језика у поступцима пред органима јавне власти, као и прекршаји за повреду обавеза прописаних тим законом. *Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом*⁶ је у фебруару 2016. године унапређен одредбом која се односе на остваривање једнаких права особа са инвалидитетом. Органи јавне власти дужни су да особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести омогуће коришћење услуга потписивањем, када је то потребно, уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом (члан 34а).

³ „Службени гласник РС”, број 94/2016

⁴ „Службени гласник РС”, број 29/2015

⁵ „Службени гласник РС”, број 38/2015

⁶ „Службени гласник РС”, бр.33/2006 и 13/2016

6. *Законом о јавном информисању и медијима*⁷ забрањен је говор мржње⁸. Према *Закону о електронским медијима*⁹ Регулаторно тело за електронске медије се стара да програмски садржаји пружаоца медијске услуге, не садрже информације којима се подстиче, на отворен и прикривен начин, дискриминација, мржња или насиље по било ком основу¹⁰. Закон о јавним медијским сервисима¹¹ садржи одредбу која се односи на забрану дискриминације, која укључује и жене¹².

7. *Нацрт закона о родној равноправности*, на коме се интензивно радило током 2016. године, између осталог, предвиђа забрану вишеструке дискриминације и обезбеђење бесплатне правне помоћи.

8. У сарадњи са Повереником за заштиту равноправности и кроз консултације са Европском комисијом израђен је *Нацрт закона о изменама и допунама Закона о забрани дискриминације* који је у потпуности усаглашен са директивама ЕУ, укључујући и дефиницију посредне дискриминације. Овај документ достављен је Европској комисији и очекује се њен извештај.

Бесплатна правна помоћ

9. Радна група сачињена од представника Министарства правде, Министарства државне управе и локалне самоуправе, адвокатских комора, организација цивилног друштва и представника локалних самоуправа ради у континуитету и *Нацрт закона о бесплатној правној помоћи* је у највећем делу израђен. Такође, израђена је и Процена финансијских ефеката успостављања система бесплатне правне помоћи. До одлагања усвајања Закона је дошло услед још увек неусклађених ставова између представника цивилног друштва и адвокатских комора. Одржан је округли сто у јануару на коме су представници адвокатуре и цивилног друштва разматрали ове неусклађене ставове, уз учешће међународних организација и Делегације ЕУ у Републици Србији.

10. Ради унапређења приступа прописима и судској пракси, ЈП Службени гласник је учинио доступним, без накнаде, свим корисницима интернета: незванично пречишћене текстове важећих прописа на нивоу Републике, оригинална службена гласила у PDF формату у којима су објављени како основни текстови прописа тако и њихове измене и допуне. Такође, бесплатан је приступ бази судске праксе.

---

⁷ „Службени гласник РС”, бр. 84/2014, 58/2015 и 12/2016 – аутентично тумачење

⁸ Члан 75.

⁹ „Службени гласник РС”, бр. 83/2014 и 6/2016 - други закон

¹⁰ Члан 51.

¹¹ „Службени гласник РС”, бр. 83/2014; 103/2015 и 108/2016

¹² Члан 7. став 1 тачка 5

Члан 3.

Мере за обезбеђивање потпуног развоја и напретка жена

Препорука из става 13. Закључних запажања Комитета

Независна национална тела за заштиту људских права

11. У протеклом периоду буџетска средства независних тела су се увећавала сваке године.

Буџет независних тела у РСД				
	2014.	2015.	2016.	2017.
Заштитник грађана	176.676.000	171.417.000	209.447.000	216.000.000
Повереник за заштиту равноправности	68.955.000	72.634.000	81.255.000	104.166.000
Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности	162.695.000	168.224.000	190.705.000	203.000.000

12. Након што је у августу 2012. године реизабрала Заштитник грађана Народна скупштина је у новембру 2013. године изабрала и Заменицу заштитника грађана за права детета и родну равноправност. Народна скупштина је 2015. године дала сагласност на нови Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места чиме је омогућено да Стручна служба и даље обавља своје послове законито и благовремено. Како је именовани заштитник грађана поднео оставку, од фебруара 2017. године на челу овог тела је заменик заштитника грађана у својству вршиоца дужности.

13. Служба Повереника за заштиту равноправности је 20. марта 2014. године у Новом Пазару отворила своју прву регионалну канцеларију. Народна скупштина је у мају 2015. године изабрала нову повереницу за заштиту равноправности. Седиште службе је 2016. године пресељено у већи простор у Београду. Повереник такође располаже и канцеларијом за пријем грађана, у улици Немањина 22-26, у Београду, где је пријем грађана уторком и четвртомком. У протеклом периоду за запослене у служби Повереника за заштиту равноправности одржане су радионице за јачање тимског рада,

подизање капацитета за израду стратешког плана, округли сто о анонимним пријавама, организован курс енглеског језика. Реализован је ИПА 2012 Твининг пројекат „Подршка унапређењу људских права и нулта толеранција за дискриминацију”.

14. Државни органи, у својим одговорима на писане представке, између осталог, указују грађанима и о могућностима и поступку обраћања независним телима, кад год је то у контексту конкретног случаја.

15. Канцеларија за људска и мањинска права (КЉМП) је у оквиру годишњег Конкурса „Спровођење антидискриминационих политика у Републици Србији”, 2016. године подржала Удружење Amity и Пројекат „За нулту толеранцију дискриминације према старијим особама”. Кроз трибине на тему „Дискриминаторна понашања према старијим особама и оснаживање старијих да реагују на таква понашања”, 200 старијих особа, међу којима је било 149 жена (из 6 општина, укључујући и 12 сеоских средина Борског и Моравичког округа) је стекло знања како да препознају дискриминаторна понашања према њима, заузму активан однос и траже мере заштите кроз постојеће механизме притужбе.

Препорука из става 15. Закључних запажања Комитета

Национални механизам за унапређење положаја жена

16. Координационо тело за родну равноправност (КТРП), које је успостављено Одлуком Владе 2014. године, на чијем челу је подпредседница Владе, у протеклом периоду је предузело низ кључних активности у погледу унапређења положаја жена и унапређења родне равноправности. Нацртом закона о родној равноправности, предвиђено је и законско утемељење Координационог тела за родну равноправност као и Службе за обављање послова у области родне равноправности. Такође, дефинисани су механизми родне равноправности на покрајинском нивоу и јединица локалне самоуправе (укључујући и градске општине) а органи јавне власти и послодавци ће имати координаторе за родну равноправност. Постоји јасна политичка воља и подршка ефикасном функционисању ових тела и успостављању функционалног хоризонтално и вертикално разгранатог система органа и тела за ефикасну и координирану примену политика једнаких могућности.

17. У Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања крајем маја 2017. године, новом систематизацијом радних места, успостављен је и Сектор за антидискриминациону политику и родну равноправност.

18. У РС постоји више од стотину локалних тела за родну равноправност. У појединим јединицама локалне самоуправе паралелно постоје и тела за родну равноправност и лице задужено за питања родне равноправности.

Сарадња са организацијама цивилног друштва

19. КТРР је са удружењима и организацијама цивилног друштва (ОЦД), успоставило и формалну и неформалну сарадњу. Удружење пословних жена и Београдски фонд за политичку изузетност су чланице стручне групе овог тела. Сарадња са релевантним ОЦД (Аутономни женски центар, Женска платформа за развој Србије 2014-2020 и др) настављена је и интензивирана током процеса израде Нацрта закона о родној равноправности кроз серију конструктивних консултативних сасатака. Такође, сардања је присутна и у оквиру спровођења Националне стратегије за родну равноправност за период 2016-2020 и пратећег Акционог плана (2016-2018).

20. Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом (КСЦД) као институционални механизам за подршку и развој дијалога између органа јавне управе и ОЦД, спроводила је активности у процесу креирања и успостављања јасних стандарда и процедура за укључивање цивилног друштва у све нивое процеса доношења одлука.

21. КЉМП континуирано пружа подршку ОЦД у оквиру годишњег Конкурса „Спровођење антидискриминационих политика у Републици Србији”, који се спроводи од 2013. године.

22. На основу дијалога Политичког савета Владе за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015), од 28. маја 2015. године, у организацији Министарства одбране (МО) и уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији, са свим актерима спровођења тог плана, *као и организацијама цивилног друштва*, оцењено је да је и у наредном периоду потребно наставити примену Резолуције 1325 СБ УН. Од фебруара до јуна 2016. године, у организацији МО и уз подршку КСЦД организоване су електронске консултације Радне групе са ОЦДом о форми и садржају НАПа, који је био доступан јавности на електронским страницама МО и КСЦД. У организацији МО, Министарства омладине и спорта (МОС), КСЦД, Сталне конференције градова и општина Србије и Мисије ОЕБС-а у Србији реализоване су јавне консултације о Нацрту националног акционог плана (2017-2020) које су обухватиле све актере спровођења плана на локалном нивоу, укључујући и представнике органа локалне самоуправе, органа система безбедности, академске заједнице, ОЦД и медије. Јавне консултације су реализоване током маја и јуна 2016. године, у Нишу (присутних 21/ 8 ОЦД); Врању (22/ 5 представљало ОЦД); Новом Пазару (27/12 ОЦД); Крушевцу (45/8 ОЦД); Новом Саду (76/14 ОЦД) и Београду (176/65 ОЦД).

Препорука из става 17. Закључних запажања Комитета

Стратешки оквир: финансирање и мере

23. Република Србија је *Законом о буџетском систему*¹³ 2015. године, увела *родно одговорно буџетирање* (РОБ) и обавезу да сви буџетски корисници морају да примене РОБ најкасније до 2020. године¹⁴. Према плану и упутству министра финансија, покрајинског секретара за финансије, односно органа локалне самоуправе, обезбеђују се буџетска средства за имплементацију родно осетљивих мера за које су предвиђени и индикатори за мерење постизања постављених циљева.

24. Адекватна средстава за реализацију *Националне стратегије за родну равноправност за период 2016-2020, са Акционим планом за период 2016-2018. године*¹⁵ обезбеђена су у буџету Републике Србије. Циљеви Стратегије су: Промењени родни обрасци и унапређена култура родне равноправности; Повећана равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности и Системско увођење родне перспективе у доношење, спровођење и праћење јавних политика.

25. КТРП је у сарадњи са Канцеларијом за европске интеграције и UN Women, припремило и Акциони документ, који је део ширег Акционог документа „*European Integration Facility*”, у оквиру кога је за родну равноправност иницијално одређен буџет од два милиона евра. Овај документ садржи активности које обухватају: подршку успостављању административних и техничких услова за имплементацију Стратегије и Акционог плана за родну равноправност, подршку укључивању родне перспективе у стратешко планирање и програмирање фондова ЕУ, а самим тим и у имплементацију програма и пројеката финансираних од стране ЕУ, њихово праћење и извештавање, као и подршку економском оснаживању жена.

26. *Национални акциони плани за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2017-2020) - НАП*¹⁶ усвојен је 19. маја 2017. године. Други по реду НАП укључује већи број актера са тежиштем спровођења активности на локалном нивоу.

27. У погледу буџета за спровођење НАПа Министарство одбране, Министарство културе и информисања, Координационо тело за родну равноправност и Управа за извршење кривичних санкција планирали су и определили укупно 12.130.000 РСД по свакој буџетској години. Такође, органи локалне самоуправе су позвани да у наредном периоду

¹³ „Службени гласник РС”, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015 – др.закон, 103/2015 и 99/2016)

¹⁴ Иницијатива КТРП и Министарства финансија, а уз подршку UNWOMEN

¹⁵ „Службени гласник РС”, број 4/2016

¹⁶ „Службени гласник РС”, број 53/2017

(2017-2020) планирају и одреде потребна средства за спровођење предвиђених активности.

28. НАП ће се примањивати се у областима превенције, учествовања, заштите и опоравка, уз већу укљученост жена у очувању мира и безбедности на нивоу локалне заједнице, а посебно у саветима за безбедност и саветима за родну равноправност.

29. У новом НАПу посебно се наглашава значај превентивног деловања, заштите и опоравка жена услед деловања савремених изазова, ризика и претњи безбедности који посебно погађају маргинализоване и вишеструко дискриминисане жене (жене са инвалидитетом, Ромкиње, жене старије од 50 година, жене избеглице и интерно расељене жене, жене са села, самохране мајке, жене из мањинских група, жене жртве насиља, жене другачије сексуалне оријентације или родног идентитета и жене из неразвијених сеоских подручја).

30. Влада Републике Србије је усвојила националну *Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године*¹⁷, а у јуну 2017. године усвојен је и пратећи Акциони план. Влада, као и органи аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе обезбедиће у својим буџетима средства за спровођење *Стратегије* и пратећег акционог плана. Други извор средстава безбеђен је од стране Европске уније кроз ИПА пројекте а трећи чине средства међународних донатора и финансијских институција (Влада Краљевине Шведске, Светска банка, Влада Немачке, Влада Швајцарске и др). Такође, постоји и група активности за чије спровођење ће се извор средстава утврдити током имплементације.

Усклађеност стратешких докумената и акционих планова

31. Републички секретаријат за јавне политике (РСЈП)¹⁸ основан је 2014. године као стручна служба која пружа подршку Влади у креирању и доношењу јавних политика и прописа који ће гарантовати квалитет, усклађеност и ефикасност спровођења.

32. Представници Министарства државне управе и локалне самоуправе (МДУЈС) и РСЈП одржали су јавну расправу о *Нацрту закона о планском систему Републике Србије* и два подзаконска акта: *Нацрту уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа* и *садржају појединачних докумената јавних политика и Нацрту уредбе о методологији за израду средњорочних планова*. Главни постулати ових прописа су – добро разумевање проблема, аналитичност, јасни и конкретни циљеви, мерљивост резултата, усклађеност са буџетом, партиципативност и повезаност између планова и прописа. Поменути *Нацрт закона* је у поступку добијања мишљења.

---

¹⁷ „Службени гласник РС”, број 26/2016

¹⁸ „Службени гласник РС”, број 44/2014

33. Приликом израде Националне стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са Акционим планом за 2016-2018. године прихваћен је предлог Министарства одбране да овај документ садржи посебну меру која се односи на област „Жене и безбедност”.

34. Такође, приликом израде НАПа за примену Резолуције 1325 СБ УН (2016-2020) консултован је садржај свих релевантних међународних и домаћих документа, а посебно: Стратегија превенције и заштите од дискриминације и пратећег Акционог плана; Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године, Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици као и Закључна запажања Комитета за елиминисање дискриминације жена (CEDAW/SRB/CO/2-3).

Праћење примене стратешких докумената

35. Савет за праћење реализације АП за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације сачинио је три извештаја:

Реализација АП за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације			
ИНДИКАТОРИ	ПРВИ ИЗВЕШТАЈ четврти квартал 2014. и први квартал 2015. године/	ДРУГИ ИЗВЕШТАЈ други, трећи и четврти квартал 2015. године	ТРЕЋИ ИЗВЕШТАЈ први и други квартал 2016. године
испуњени	47,82%	46,3 %	46,2 %
нису испуњени	28,98%	10,0 %	12,5 %
делимично испуњени	7,44%	21,8 %	16,8 %
нема података о испуњености	14,49%	21.86 %	24,5%

36. У току је израда Четвртог извештаја о спровођењу АП за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације који ће обухватити трећи и четврти квартал 2016. године.

37. У циљу јачања капацитета за ефикасније праћење спровођења планираних активности и достизања предвиђених индикатора реализоване су обуке за представнике државних институција, које су Акционим планом за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације задужени за реализацију активности, као и за организације цивилног друштва.

38. Група за развојну иницијативу SeConS је, у сарадњи са UNWOMEN, спровела евалуацију Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период 2010-2015. године и пратећег Акционог плана.

39. Координационо тело за родну равноправност је започело са припремом обједињеног Извештаја о примени Националног акционог плана (2016 – 2018) за примену Националне стратегије родне равноправности (2016 – 2020) у Републици Србији у 2016. години.

40. У марту 2017. године Влада је основала и посебно *Координационо тело за праћење реализације Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња* и разматрање свих питања у овој области, којим председава и руководи потпредседница Владе и министарка грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Ово тело је овлашћено да координира рад државних органа, органа јединица локалне самоуправе, јавних предузећа и других облика организовања у вези са унапређивањем положаја, као и потпуне укључености Рома у друштвени, економски, културни и политички живот, а нарочито у областима образовања, становања, здравства и запошљавања. Поред послова координације, задужено је и за унапређење међуресорне сарадње у овој области; разматрање и давање препорука за решавање ургентних ситуација чија последица може бити додатна угроженост Рома и Ромкиња; и предлагање начина за остваривање прописаних, али и додатних, мера/активности које доприносе већој социјалној укључености ромске националне мањине, као и процесу европских интеграција.

41. Извештаји Политичког савета о спровођењу предходног НАПа, за период 2010-2015, поднети на усвајање Влади, доступни су на интернет страници Министарства одбране, у рубрици Документа, подрубрика Акциони планови. У тим извештајима су садржани детаљнији подаци о раду образованих институционалних тела и механизма за спровођење Националног акционог плана и подаци о резултатима сарадње органа државне управе са осталим актерима укљученим у спровођење тог плана у Републици Србији.

42. Новина *НАПа за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији за период 2017-2020* је што су предвиђени индикатори и приказани у тексту документа. И овај документ предвиђа *механизам праћења, извештавања, надзора и евалуације спровођења активности*.

43. Покрајинска влада је, 25. новембра 2015. године, формирала *Интерсекторски одбор* чији је задатак координација, праћење и процена ефеката мера из *Програма за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2015. до 2020. године*.

Члан 4. Посебне привремене мере

Препорука из става 19. Закључних запажања Комитета

Посебне привремене мере у области образовања

44. Посебне мере подршке у области образовања спроводи Министарство просвете, науке и технолошког развоја (МПНТР) кроз примену Закона о основама ситема образовања и васпитања (ЗОСОВ) и подзаконским актима, а односе се на посебно осетљиве друштвене групе.

45. *Олакшане процедуре за упис у основну школу* и повећање обухвата ромских ученика основним образовањем - на основу ЗОСОВ-а¹⁹, деца из осетљивих група могу да се упишу у школу без доказа о пребивалишту родитеља и потребне документације. Услед специфичних услова живота, деца из осетљивих група се могу уписати у школу и након прописаног уписног периода. Дете старије од седам и по година због болести или других разлога није уписано у први разред, може да се упише у први или одговарајући разред на основу претходне провере знања. Испитивање детета се врши тек по упису детета у школу и могуће је и на матерњем језику детета. Иако ова мера нема прописану родну димензију, значајно утиче на укључивање девојчица у систем основног образовања.

46. Према подацима MISC5 средњу школу похађа 89% адолесцената из опште популације, а 22% адолесцената односно 15% девојчица из ромских насеља похађа средњу школу.

47. *Афирмативне мере при упису у средње образовање*²⁰: предвиђа и ЗОСОВ, као и Стратегија развоја образовања 2020 и Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у РС од 2016-25. године. Од школске 2016/17. године примењује се *Правилник о мерилима и поступку за упис ученика - припадника ромске националне мањине у средњу школу под повољнијим условима, ради постизања пуне равноправности*²¹ чијом применом број ромских ђака, укључујући и број девојчица уписаних у средњу школу повећао се за 4 пута у односу на школску 2015/16. годину.

Број уписане ромске деце у средње школе применом Програма афирмативне мере

шк.год.	2013/14		2014/15		2015/16		2016/17	
	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м
	187 53%	163 47%	195 60%	127 40%	225 54%	193 46%	792 49%	840 51%
укупно	350		322		418		1632	

¹⁹ Члан 98

²⁰ ЗОСОВ, чл. 99

²¹ „Службени гласник РС”, број 22/2016

48. У школској години 2016/17, применом *Програма афирмативне мере у средње школе* уписано је 518 деце са тешкоћама у развоју.

49. *Стратешка мера стипендирања* нема конкретну родну димензију, допринела је да девојчице и младе девојке из ромске заједнице наставе школовање похађањем СШ. Из буџета РС за школску 2015/16. годину укупно је додељено 176 стипендија за ромске ђаке који постижу одличан успех, 111 или 63% су добиле Ромкиње, док је младих Рома било 65 (37%). У школској 2016/17. години 132 ромских ученика који постижу одличан успех примају стипендије редовно сваког месеца. Кроз пројекат ИПА 2012 – ТАРИ, додељено је укупно 1020 стипендија ромским ученицима од првог до четвртог разреда СШ који имају просечан школски успех од 2,5 до 3,5. Један од резултата ове активности огледа се у томе да су сви ученици који су поправили школски успех остали у систему стипендирања.

50. Кроз пројекат ИПА 2012 – Европска подршка инклузији Рома ангажовано је током школске 2015/2016. године *201 наставник – ментор* са циљем подршке у укључивању, учењу и напредовању ђацима ромске националности. Посебна пажња посвећена је додатној подршци за младе девојке, ученице средњих школа у спречавању раног напуштања образовања.

51. *Афирмативне мере при упису у високошколске установе (ВШУ)* утврђене су Одлуком Владе РС о броју студената за упис у прву годину ВШУ који се финансирају из буџета РС. Утврђује се број студената:

- 1) са инвалидитетом;
- 2) припадника ромске националности;
- 3) држављана РС који су у претходну школску годину завршили СШ у иностранству.

За сваку од наведених група одређује се квота од 1% од укупно уписаних студента на одређени факултет. Иако ова мера нема конкретан родни карактер, омогућила је укључивање значајног броја младих девојака у високошколско образовање из ових осетљивих друштвених група. Сваке школске године МПНТР доноси Стручно упутство за спровођење уписа у прву годину ВШУ чији је оснивач РС које прописује да се студенти који су уписани афирмативном мером не рангирају са осталим студентима приликом уписа више године студија, већ задржавају буџетски статус ако остваре 36 ЕСПБ бодова. Ова мера односи се и на студенте/киње уписане ранијих година који су затечени у буџетском статусу, а уписани су применом афирмативне мере. У оквиру овог Упутства укључена су два програма афирмативних мера уписа: *Програм уписа студената са инвалидитетом* и *Програм афирмативне мере уписа припадника ромске националне мањине*.

Број уписаних Рома и Ромкиња у високошколске установе, МПНТР:

шк.год.	2013/14		2014/15		2015/16		2016/17	
	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м
	46	36			53	43	91	87
	82		-		96		178	

52. *Студентски смештај* за суденте из осетљивих друштвених група (материјално угрожене породице, деца без родитељског старања, једнородитељске породице, ромска национална мањина, лица са инвалидитетом, лица са хроничним болестима, лица чији су родитељи нестали или су киднаповани на територији Косова и Метохије и на територији република бивше СФРЈ, избеглице и расељена лица, повратници по споразуму о реадмисији и депортовани ученици и студенти и др.) остварује се применом блажих критеријума, у складу са *Законом о ученичком и студентском стандарду*²². Студентски центар у оквиру својих смештајних капацитета наменски опредељује до 10% капацитета за смештај студената из осетљивих друштвених група (члан 30). Иако ова мера нема посебно изражен родни карактер, омогућава студенткињама из друштвено осетљивих група олакшан приступ високом образовању.

53. *Педагошки асистент/киња*²³ пружа помоћ и додатну подршку деци и ученицима, у складу са њиховим потребама и помоћ наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у циљу унапређивања њиховог рада са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. У свом раду остварује сарадњу са родитељима, односно старатељима, а заједно са директором сарађује и са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе. Ово је мера подршке социјалном укључивању ромске деце у образовно-васпитни систем. Ангажовано је укупно 175 педагошких асистената (58% жене, 42% су мушкарци), готово сви су ромског порекла и говоре ромски језик, а имају статус спољног сарадника у школи. Истраживање Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања је показало да су педагошки асистенти утицали на повећање постигнућа ромских ученика, пре свега ромских девојчица, како у смислу побољшања општег успеха на класификационим периодима, тако и у смислу побољшања образовних постигнућа. Нарочито се истиче њихов допринос у смањењу изостанака и смањењу одустајања од образовања ромских девојчица.

54. *Андрогошки асистент/киња*²⁴ пружа подршку одраслима за укључивање у систем образовања и помоћ у отклањању тешкоћа у току образовања, у остваривању индивидуализованог програма, додатној и допунској настави; помоћ наставницима и стучним сарадницима у остваривању програма образовања; сарађује са социјалним

²² „Службени гласник РС”, бр. 18/2010 и 55/2013, члан 4 став 5

²³ Дефинисано чланом 117 у ЗОСОВ

²⁴ Исто

партнерима у јединици локалне самоуправе ради остваривања права одраслих, а посебно из осетљивих друштвених група за укључивање у образовани процес и стицање образовања.

55. Усвајањем *Правилника о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања*²⁵ унапређен је нормативни оквир за борбу против дискриминације. У овом Правилнику као основ дискриминације, између осталог, наводе се и родини идентитет и сексуална оријентација (члан 2). Такође, дефинисана је дискриминација у остваривању права на предшколско, основно и средње образовање (члан 14).

Посебне привремене мере у области запошљавања

56. Средства из буџета Републике Србије, која се издвајају за мере активне политике запошљавања у 2013. години су износила 1.180.000.000 РСД; у 2014. години 600.000.000 РСД, у 2015. години 2.800.000.000 РСД, у 2016. години 2.800.000.000 РСД. У 2017. години средства за мере активне политике запошљавања Национална служба за запошљавање (НСЗ) је из сопствених извора издвојила износ од 2.800.000.000 РСД.

57. *Национални акциони план запошљавања* је основни инструмент спровођења активне политике запошљавања, доноси се на годишњем нивоу и њиме се операционализују циљеви политике запошљавања утврђени Националном стратегијом запошљавања за период 2011–2020. године²⁶. Овај план утврђују категорије теже запошљивих лица која ће имати приоритет приликом укључивања у мере активне политике запошљавања, као и потребна средства за реализацију мера активне политике запошљавања у тој години.

58. Учешће Ромкиња у укупном броју Рома укључених у мере активне политике запошљавања у периоду 01.07.- 31.12.2013. године износило је 45,90%; у 2014. години 48,09%; у 2015. години 44,31%; у 2016. години 42,98%.

59. Поред обуке за активно тражење посла, у другој половини 2013. године, припремљен је и програм мотивационо - активационе обуке за Роме који је похађало 544 Рома (246 Ромкиња). У периоду од 2013-2016. године реализован је посебан *јавни позив за доделу субвенције за самозапошљавање* и по том основу укупно 217 Рома (87 Ромкиња) је започело сопствени посао. Такође, 2013. године реализован је посебан *јавни позив за доделу субвенције послодавцима* за отварање нових радних места за запошљавање незапослених лица ромске националности.

---

²⁵ „Службени гласник РС”, број 22/16

²⁶ „Службени гласник РС”, број 37/2011

60. Осим укључивања у редовне мере активне политике запошљавања, у извештајном периоду, расписани су и реализовани посебни програми за подстицање запошљавања особа са инвалидитетом. Остварена је реализација преко 100% за ове мере (клуб за тражење посла, обука за активно тражење посла, тренинг самоефикасности и сајам запошљавања).

61. НСЗ је 2016. године, на основу спроведене анализе, покренула иницијативу за унапређење поступка процене радне способности. Издвојени су конкретни предлози на којима ће се радити у следећем периоду у сарадњи са Републичким фондом за пензијско и инвалидско осигурање и надлежним министарством, како би се превазишли настали проблеми у пракси али и унапредио стручни део процене.

Подаци НСЗ о лицима укљученим у мере активне политике запошљавања

	Укупно	Жене	РОМИ		Особе са инвалидитетом	
			Укупно	Жене	Укупно	Жене
01.07.- 31.12.2013.	44.268	24.289	1.819	835	2.966	1.213
01.01.- 31.12.2014.	108.664	58.417	3.552	1.708	6.567	2.652
01.01. - 31.12.2015.	150.953	79.631	4.241	1.879	7.620	2.997
01.01. - 31.12.2016.	146.627	77.637	4.307	1.851	8.219	3.490

62. У складу са *Правилником о садржају и начину достављања Плана мера за отклањање или ублажавање неравномерне заступљености полова и годишњег извештаја о његовом спровођењу*²⁷ надлежном министарству рада је 2016. године достављено 428 а до 31. марта 2017. године 409 планова и извештаја привредних субјеката. У 2015. години инспектори рада извршили су 3.157 надзора над применом Закона о равноправности полова и донели два решења о отклањању недостатака. Послодавцима је наложено да усвоје План мера за отклањање неравномерне заступљености полова као и да устроје евиденцију о полној структури запослених. Инспекторату за рад је током 2015. године поднета једна представка по основу кршења Закон о равноправности полова. У 2016. години, инспектори рада су извршили 1.632 надзора над применом Закона о равноправности полова и том приликом нису утврдили недостатке. Контролисани послодавци, који су имали законску обавезу да усвоје План мера за отклањање

²⁷ „Службени гласник РС”, број 89/2010

неравномерне заступљености полова, као и да устроје евиденцију о полној структури запослених, то су и учинили у складу са законом.

Посебне привремене мере у области здравствене заштите

63. Више од 90% Рома и Ромкиња остварује право на обавезно здравствено осигурање. Томе су допринеле мере којима је филијалама Фонда обавезног здравственог осигурања омогућено да ово право одобравају лицима ромске националности која немају лична документа и на основу изјаве два сведока.

Посебне привремене мере у области становања

64. Ради унапређења положаја ромске националне мањине у области становања, уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, у оквиру Пројекта „Овде смо заједно – Европска подршка за Роме”, први пут је креиран национални Географски информациони систем (ГИС) и успостављена база података за 583 подстандардних ромских насеља (ПРН) у Србији. Ова база података треба да омогући надлежном министарству, као и локалним самоуправама у Србији, да прате кључне показатеље развијености ПРН, као и једноставно претраживање и анализу података о условима живота у овим насељима у циљу доношење правих инвестиционих одлука за унапређење живота ромске заједнице.

65. Током прве фазе пројекта „Саградимо дом заједно”, коју је Европска унија финансирала са 3,6 милиона евра, изграђене су три зграде за социјално становање за 59 породица, купљена су сеоска домаћинства за 41 породицу, док је десет породица добило подршку у реконструкцији својих домова. Друга фаза пројекта почела је марта 2017. године, трајаће две године и биће изграђена једна зграда за 23 породице, док ће за до 27 породица бити омогућена куповина и обнова сеоских домаћинстава. Град Београд ће обезбедити локације, дозволе и сагласности за прикључке на инфраструктуру, као и за вођење поступка изабраних корисника.

Члан 5.

Уклањање стереотипа

Препорука из става 21. Закључних запажања Комитета

66. Координационо тело за родну равноправност у оквиру редовних активности учествује и подржава пројекте, кампање и иницијативе које за циљ имају унапређење родне равноправности и превазилажење родних стереотипа и предрасуда у Србији. Кључни примери за то су: кампања „16 дана активизма против насиља над женама”, Пројекат „ОНАснаживање” – подршка економском оснаживању жена које су претпиреле насиље; учешће на регионалним конференцијама о женском предузетништву и подршка годишњој додели награде „Цвет успеха за жену змаја” у организацији Удружења пословних жена и сл. Уз подршку Мисије ОЕБСа у Србији, израђена је и нова интернет презентација КТРП.

67. Министарство културе и информисања (МКИ) пружа подршку изради медијских садржаја у циљу заштите и развоја људских права и демократије.

68. У складу са Законом о култури²⁸ суфинансирају се пројекти на основу годишњих конкурса у различитим областима стваралаштва. За пројекте који се експлицитно баве родном равноправношћу се на годишњем нивоу издвоји око 2.000.000 РСД, док се на посредан начин издвоји и више средстава путем пружања подршке женским ауторима и уметницама, али је тешко добити прецизне податке о висини издвајања средстава.

69. Кроз пројекат ИПА Јачање медијске слободе²⁹ урађен је и Извештај о стању родне равноправности и положаја жене у медијима који ће бити полазни документ за радну групу за израду будуће стратегије развоја система јавног информисања.

70. МКИ расписује годишње конкурсе за суфинансирање пројеката који својим садржајима доприносе остваривању и унапређењу права на јавно и објективно информисање. Један од предносних критеријума за подршку пројектима, је допринос информисању и унапређењу положаја и равноправности свих сегмената друштва, што је допринело броју и квалитету медијских пројеката и програма који се баве унапређењем положаја жена и променом стереотипа у друштву. Такође, МКИ доприноси сузбијању вишеструке дискриминације жена расписујући конкурсе за суфинансирање пројеката/програма из области *јавног информисања на језицима националних мањина* као и из области *јавног информисања особа са инвалидитетом*.

71. Примери добре праксе који су подржани средствима МКИ:

- Комад „Трпеле“, Београдског драмског позоришта, настао је на основу документарног материјала – аутентичних исповести жена-жртава насиља. Као основно градиво послужили су транскрипти интервјуа које је Хелсиншки одбор за људска права у Србији обавио са женама које су убиле своје злостављаче;
- Филм „Гледање у калдрму“, Академске иницијативе Форум 10 из Новог Пазара који обрађује политички тренутак из 1951. године (у тадашњој Народној Републици Србији донет Закон о забрани ношења зара и фереце), заснован је на свести о потреби да се историја Санцака, као готово мушка прича о прошлости, сагледа, реevalуира и допуни из женског угла;

---

²⁸ „Службени гласник РС” бр. 72/2009, 13/2016 и 30/2016

²⁹ Пројекат „Јачање медијске слободе у Србији“, финансирала је Европска унија из средстава Националног програма ИПА за Србију и трајао је до октобра 2015. године. Главни циљ пројекта био је хармонизација правног оквира са европским стандардима и примена Медијске стратегије, као и јачање капацитета крајњих корисника овог пројекта, међу којима је и Министарство културе и информисања.

- „РОМСКА ЖЕНСКА ПРИЧА: прикупљање архивске грађе за историју Ромкиња у Србији”, у организацији Ромског женског центра „БИБИЈА” из Београда, који филмује личне приче жена које су ступиле у ране бракове и често биле жртве породичног насиља;
- Центар за архитектуру Београд реализовао је пројекат под називом Жене у архитектури;
- Завод за проучавање културног развитака је 2015. године направио преглед стања о полној структури запослених у јавним установама културе³⁰. Заједно са образовним институцијама, установе културе представљају тзв. женски домен на тржишту рада. Од укупног броја запослених у култури, жене чине 57,2%. У републичким установама културе, жене су најбројније у библиотекама (65,7%), а најмање заступљене у позориштима (44,9%).

72. За потребе сагледавања социјалне партиципације грађана Републике Србије, Завод за проучавање културног развитака је током новембра и децембра 2015. године спровео анкетно истраживање *Културне навике, потребе и ставови грађана Србије* на националном узорку од 1.565 испитаника. У упитнику су испитаницима постављена, између осталог, и питања о родној равноправности у различитим областима. Резултати истраживања су показали да су ставови грађана углавном позитивно оријентисани ка родној равноправности. Грађани су најнаклоњени родној равноправности у области образовања и економије, а најмање верују у равноправност која се тиче политичког учешћа и одлучивања.³¹

73. Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова и кроз публикацију „Женски роковник”, једном годишње промовише жене у различитим областима. У периоду од 2013. до 2017. године теме су биле: жене у органској производњи (2014), 10 година рада покрајинског Завода за равноправност полова (2015), зидарке и жене у архитектури у Војводини (2016) и Ромкиње у Војводини (2017).

74. Организовањем регионалних конференција Привредна комора Србије допринела је бољој афирмацији, едукацији и умрежавању предузетница али и укидању стереотипних улога. У 2015. години Привредна комора је на регионалној конференцији у Чачку, на којој је присуствовало преко 120 предузетница из читаве Србије и Црне Горе покренула многе иницијативе према различитим министарствима. Сличне конференције у 2016. години одржане су у Ваљеву, Крушевцу и Лозници са циљем размене искустава предузетница на локалном и регионалном нивоу и промовисања позитивне слике и суштинске равноправности жена.

75. Континуирно се спроводе медијске кампање ради упознавања јавности са специфичностима осетљивих друштвених група као и повећање њихове укључености, у

³⁰ <http://zaprokul.org.rs/>

³¹ више информација садржи Прилог 1

складу са планираним мерама у Акционом плану за спровођење Стратегије превенције и заштите од дискриминације.

76. У протеклом периоду за поступање према ЛГБТИ особама и њиховим породицама професионална знања стекли су припадници полиције и судије као и запослени у центрима за социјални рад (преко 1.000 запослених у ЦСР).

77. Прајд и први скуп транс* особа, одржани су 20. септембра 2015. године. Као један од приоритета у 2016. години постављен је статус транс* особа у друштву и шетња у центру Београда, 25. јуна 2016. године протекла је без инцидента и уз минимално обезбеђење. Трећи прајд је успешно организован 18. септембра 2016. године а међу присутнима су били и представници међународних организација и државних институција. Ове године је Међународни дан против хомофобије обележен не само у Београду већ и у Нишу, Новом Саду, Новом Пазару, Суботици, Панчеву и Крагујевцу.

78. У оквиру пројекта „Стварање толеранције и разумевања према ЛГБТ популацији у српском друштву” додељено је 11 грантова за ОЦД. Активности усмерене на подизање свести о постојећим проблемима и важности повећања видљивости ЛГБТИ заједнице спроведене су у неколико ЈЛС као и коришћењем Интернета и друштвених мрежа. Спроведена је медијска кампања на локалном и националном нивоу, као и напредне обуке полиције, запослених у ЦСР и носилаца правосудних функција.

79. Наративни извештај о напретку Републике Србије у одговору на ХИВ/АИДС епидемију за 2015. годину³² и Извештај о реализованим активностима у оквиру одговора на ХИВ епидемију у Републици Србији током 2015. године са упоредном анализом за период 2011–2015. године³³ доступни су на сајту Института за јавно здравље Србије.

80. Асоцијација ДУГА је на Недељи моде у сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије реализовала акцију саветовања и тестирања под називом Тестирање је у моди. Тестирај се на ХИВ!

81. Акционим планом за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације до 2018. године предвиђена је реализација мере која се односи на израду Нацрта закона о родном идентитету.

Индекс родне равноправности и објављивање статистичких података

82. Од фебруара 2016. године Република Србија користи *Индекс родне равноправности ЕУ* у шест области: расподела времена, новца, рада, знања, моћи, здравља, и у две подобласти: насиље над женама и међусекторске разлике. Координационо тело за родну равноправност, у сарадњи са Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва (СИПРУ) и Републичким заводом за статистику (РЗС), уз подршку Европског института за

³² http://www.batut.org.rs/index.php?category_id=173Narrative Progress Report on HIV/AIDS Response of Republic of Serbia in 2015.

³³ <http://www.batut.org.rs/index.php?content=1510>

родну равнопраност (EIGE), покренуло је израду и израчунавање Индекса родне равноправности. РЗС и EIGE иницијално су израчунали да Индекс родне равноправности за Републику Србију износи 40,60%. Према овом показатељу највећи успех у остваривању родне равноправности постигнут је у домену моћи на националном нивоу, а најмањи у домену рада и новца.

83. У новембру 2017. године планирано је објављивање пете по реду публикације *Жене и мушкарци у Републици Србији*, која ће бити доступна на српском и енглеском језику на сајту РЗС.³⁴ Публикација садржи статистичке податке према полу из следећих институција: Републички завод за статистику, Институт за заштиту здравља Србије, Министарство правде, Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Национална служба за запошљавање, Републички завод за социјалну заштиту, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Дечији фонд Уједињених нација (UNICEF) и др. Подаци се односе на становништво, здравство, образовање, социјалну заштиту, правосуђе, запосленост, зараде и пензије, коришћење времена и доношење одлука.

Насиље над женама

Препоруке из става 23. Закључних запажања Комитета

Превенција насиља и подизање свести

84. У оквиру МПНТР делује *Група за заштиту од насиља и дискриминације*, која је у децембру 2013. године реализовала истраживање учесталости родно заснованог насиља у основним и средњим школама у РС³⁵. Резултати су показали да је укупно 69% ученика/ца ОШ и чак 74% ученика/ца СШ најмање једном доживело бар један облик родно заснованог насиља. Група за заштиту од насиља и дискриминације је у сарадњи са цивилним друштвом спровела *Националну студију о друштвеном проблему сексуалног злостављања деце у РС* са циљем процене степена присутности сексуалног насиља над децом.

85. Програмом „Школа без насиља” обухваћено 274 школа (253 основне и 24 средње школе), 17.000 наставника који су прошли обуку за превенцију насиља и 229.000 ученика. Израђен је интерактивни сајт „Школа без насиља” www.sbn.rs који је пружа неопходне информације у области превенције насиља. Ојачани су капацитети 60 ментора за рад у области превенције насиља на тему превенције дигиталног насиља, родно заснованог

---

³⁴ http://www.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/61/13/ZiM_srpski_web.pdf
http://www.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/61/14/ZiM_engleski_web.pdf

³⁵ Носиоци овог истраживања су, осим МПНТР, Центар за студије рода Факултета политичких наука, УНИЦЕФ и Институт за психологију Филозофског факултета. Истраживање је спроведено као део два програма: заједничког пројекта Уједињених нација „Интегрисани одговор на насиље над женама“ у сарадњи са УНИЦЕФом, UNDP и UN Women. Други програма је Ш“кола без насиља“, који спроводи МПНТР уз стручну и финансијску подршку УНИЦЕФ-а.

насиља - породичног и сексуалног насиља као и и 88 саветника за рад на СОС телефонској линији МПНТР за пријаву насиља у школама³⁶. Израђен је *инструмент за процену безбедности школског окружења, родно заснованог и дигиталног насиља* и *Приручник за процену безбедности школског окружења у оквиру процене испуњености стандарда квалитета образовно- васпитних установа и јачање капацитета школа и просветних саветника за праћење безбедности школског окружења*.

86. Програми стручног усавршавања запослених у образовно васпитним обухватају и теме које се односе на оснаживање, информисање и развој знања и вештина за рад са ученицама које су претрпеле неко од нетолерантних понашања. Семинари су акредитовани у оквиру Завода за унапређивање образовања и васпитања.

87. У Управи криминалистичке полиције, успостављено је у јануару 2016. године, *Одељење за превенцију и сузбијање насиља у породици*, које прати, анализира и врши координацију у предметима породичног насиља на нивоу свих 27 полицијских управа. Једна од активности овог Одељења била је и иницијатива да се, на територији полицијских управа формирају локални тимови које чине представници полиције, тужилаштва, центара за социјални рад, здравствених институција, ОЦД, који организују састанке најмање једном месечно поводом анализе и унапређења рада у случајевима породичног насиља. Одељење је спровело и обуке полицијских службеника који поступају у случајевима спречавања породичног насиља, према одредбама Закона о спречавању насиља у породици.

88. У циљу подстицања жена да пријаве случајеве породичног и сексуалног насиља подизањем нивоа свести о кривичној природи таквих радњи, Министарство правде (МП) је организовало националну кампању подизања свести под називом „Искључи насиље”. Циљ је да се путем интернет канала, друштвених мрежа и медија подигне свест свих актера у друштву о насиљу у породици, да се информишу и едукују различите циљне групе, да се нове законске мере приближе како онима који могу да буду или јесу жртве породичног насиља, тако и починиоцима или потенцијалним починиоцима, као и широј друштвеној заједници како би умела да препозна насиље и адекватно реагује на њега. Такође, један од основних приоритета ове кампање јесте позив на акцију свих оних које се посредно или непосредно могу довести у везу са било којим обликом породичног насиља.

89. Полазећи од обавеза државе предвиђених Истанбулском конвенцијом као и мера предвиђених у Акционом плану за примену Стратегије превенције и заштите од диодскриминације, КТРП је иницирало доношење Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама и девочицама у породици и партнерским односима за период 2017-2020. За анализу претходне стратегије и израду нове, као и за имплементацију бројних активности подизања свести неопходна финансијска средства су обезбеђена од Шведске агенције за међународну сарадњу (SIDA), у оквиру *пројекта*

---

³⁶ 0800200201, бесплатна линија са дежурством сваког радног дана, од 7.30-15.30

„Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама II”³⁷. Пројекат се спроводи у сарадњи са свим агенцијама УН у Србији и надлежним ресорним министарствима. Његовом реализацијом допринеће се даљем развоју социјалног и институционалног окружења у Србији са нултом толеранцијом на насиље. Циљ пројекта је побољшање законских и политичких оквира у овој области, јачње системе за спречавање насиља, као и механизма помоћи за жртве насиља и унапређење приступа ефикасној заштити од насиља кроз одрживе опште и специјалистичке услуге.

90. Министарство омладине и спорта ће, у оквиру поменутог пројекта, у сарадњи са агенцијом UNFPA и удружењем „Центар за промоцију здравих стилова живота - Центар Е8” из Београда, спровести активност „Буди мушко” (којом се млади, посебно дечаци, мобилишу да представљају узор својим вршњацима за реконструкцију родних стереотипа). Такође, у Новом Саду, Нишу, Крагујевцу, Крушевцу и Чачку ће спровести истраживање IMAGES – Међународна анкета о мушкарцима и родној равноправности³⁸ и промовисати резултате пројекта.

91. У оквиру Републичког завода за социјалну заштиту акредитовано је више програма обуке на тему насиља у породици, који су намењени стручним радницима запосленим у установама социјалне заштите (ЦСР и установе за смештај корисника). На основу тих програма редовно се спроводе обуке за примену антидискриминационе праксе, обуке за рад са сексуалним и родним мањинама, обуке за рад са жртвама родно заснованог насиља, обуке за организовање конференције случаја за заштиту од насиља у породици као и обуке за рад са насилницима итд.

92. Покрајински секретаријат за здравство, у партнерству са организацијом „Центар за подршку женама” из Кикинде, од јануара 2016. године спроводи трогодишњи пројекат „Заустави - Заштити - Помози”. Пројекат је намењен женама у ситуацији насиља и потенцијалним жртвама, професионалцима у свим секторима на свим нивоима власти, женским организацијама и целокупном становништву на територији покрајине. Укупан буџет износи 610.937 \$ (533.060\$ донира Поверенички фонд УН за подршку акцијама елиминисања насиља над женама). Током прве године спровођења пројекта потписани су Спразуми о сарадњи између Покрајинског секретаријата за здравство и 66 здравствених установа и организоване тродневне обуке за 387 здравствених радника; започело је пилотирање Центра за жртве сексуалног насиља у Зрењанину и Новом Саду (од укупно 7, у сваком округу по један); сачињен је Приручник за унапређење координираног одговора надлежних служби на насиље према женама; одржане су тродневну обуке за 155 професионалаца и бројне медијске кампање и интернет презентације. У оквиру мониторинга и евалуације пројекта удружење SeConS је саставило иницијални извештај, у којем је дат приказ распрострањености и карактеристика родно заснованог насиља и породичног насиља у АП Војводини и на националном нивоу. У обзир су узети подаци из

³⁷ Пројекат је почео у јулу 2016. и трајаће до јула 2018. године, укупне вредности од 940.000 \$.

³⁸ енг. International Men and Gender Equality Survey

система социјалне заштите, полиције, здравственог и правосудног система као и цивилног сектора. Прикупљени подаци су разврстани по облику насиља и односу између насилника и жртве.

Унапређеност законодавног оквира

93. Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција)³⁹ ратификована је у октобру 2013. године. У новембру 2015. године донет је *Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља*⁴⁰ у складу са чланом 24. Истанбулске конвенције. У циљу усклађивања са Истанбулском конвенцијом, 23. новембра 2016. године усвојени су *Закон о изменама и допунама Кривичног законика* и *Закон о спречавању насиља у породици*.

94. Најважније измене и допуне Кривичног законика тичу се кривичних дела против полне слободе као и увођења нових кривичних дела. Код неких кривичних дела против полне слободе прописане су строжије казне. Прописана је минимална казна затвора (уз забрану ублажавања казне) код силовања и обљубе над дететом (као и код кривичног дела обљубе злоупотребом положаја ако је дело учињено према детету) од пет година, чиме се кривично законодавство Републике Србије сврстало међу најстроже у Европи. Такође, код кривичног дела обљуба над немоћним лицем повећана је и минимална казна са две на пет година док је максимална казна повећана на 12 година (чиме је санкција изједначена санкцији за кривично дело силовање). У Кривични законик уведена су нова кривична дела, и то: сакаћење женског полног органа⁴¹; прогањање⁴²; полно узнемиравање⁴³ и принудно закључење брака⁴⁴. Такође, у опис кривичног дела из члана 185. *Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију* унете су измене неопходне за усклађивање са Конвенцијом Савета Европе о високо технолошком криминалу⁴⁵, који унапређују кривичноправну заштиту девојчица и дечака на интернету.

---

³⁹ „Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр.12/2013

⁴⁰ „Службени гласник РС” бр. 93/2015

⁴¹ Члан 121а

⁴² Члан 138а

⁴³ Члан 182а

⁴⁴ Члан 187а

⁴⁵ (5) Ко помоћу средстава информационих технологија свесно приступи сликама, аудио-визуелним или другим предметима порнографске садржине насталим искоришћавањем малолетног лица, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци. (6) Предметима порнографске садржине насталим искоришћавањем малолетног лица (дечија порнографија) сматра се сваки материјал који визуелно приказује малолетно лице које се бави стварним или симулираним сексуално експлицитним понашањем, као и свако приказивање полних органа детета у сексуалне сврхе.

95. Такође, из Кривичног законика су *обрисане одредбе које су предвиђале да се гоњење предузима по предлогу* за кривична дела Силовање, Обљуба над немоћним лицем учињена према брачном другу и Недозвољене полне радње.

96. *Закон о спречавању насиља у породици* донет је у циљу уређења организације и поступања државних органа и установа и омогућавања делотворног спречавања насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља у породици. Законом се успоставља поступак за спречавање насиља у породици (укључујући и заштиту и подршку жртви) као и систем института којима се благовремено и делотворно омогућава безбедност жртве у случајевима у којима не постоји законски основ за одређивање притвора учиниоцу кривичног дела или нека мера заштите од насиља у породици предвиђена Породичним законом. Закон је ступио на снагу 1. јуна 2017. године, као и горе наведене измене Кривичног законика. Одложена примена је била неопходна да би се спровела свеобухватна обука нужна за успостављање новог система заштите од насиља у породици.

97. Закон предвиђа посебан поступак за спречавања насиља у породици који представља једну од најзначајнијих новина и суштинску примену неких од најважнијих решења из Истанбулске конвенције. Најпре је *предвиђена општа дужност свих да полицији или јавном тужиоцу пријаве насиље у породици или непосредну опасност од њега. Дужност пријављивања насиља или непосредне опасности од њега имају и сви државни органи, организације и установе. Обавеза надлежних државних органа и ЦСР проширена је и на препознавање насиља у породици и опасности од насиља, али у оквиру њихових редовних послова.* Полицијски службеник излази на лице места где проверава да ли је пријава лажна или истинита. Ако је пријава истинита, дужан је да специјално обученог полицијског службеника за спречавање насиља у породици обавести о учињеном насиљу у породици и непосредној опасности од понављања насиља. Ради примене превентивних оперативних мера и прикупљања доказа, полицијски службеник може да лице пријављено за насиље доведе у полицијску станицу и задржи га тамо. Сврха задржавања је да се омогући вођење поступка против могућег учиниоца насиља. Трајање задржавања ограничено је на највише осам часова.

98. Обавештавање надлежног полицијског службеника је почетак превентивног поступка. *Полицијски службеник за спречавање насиља у породици дужан је да одмах после пријема обавештења процени ризик од непосредне опасности од насиља у породици.* Процена ризика од непосредне опасности од насиља, огледа се, пре свега, у процени могућности непосредног понављања насиља и води се рачуна о следећим чињеницама: да ли је могући учинилац раније или непосредно пре процене ризика извршио насиље у породици и да ли је спреман да га понови, да ли је претио убиством или самоубиством, поседује ли оружје, да ли је ментално болестан или злоупотребљава психоактивне супстанце, да ли постоји сукоб око старатељства над дететом или око начина одржавања личних односа детета и родитеља који је могући учинилац, да ли је могућем учиниоцу изречена хитна мера или

одређена мера заштите од насиља у породици према Породичном закону, да ли жртва доживљава страх и како она процењује ризик од насиља. Ако установи да постоји непосредна опасност од насиља у породици, надлежни полицијски службеник дужан је да процену ризика од непосредне опасности од насиља, са примљеним и/или прикупљеним обавештењима, одмах проследи основном јавном тужиоцу на чијем подручју се налази пребивалиште, односно боравиште жртве, ЦСРу и групи за координацију и сарадњу.

Истрага случајева насиља и кривично гоњење

99. Пријављена пунолетна лица, према кривичном делу, полу и врсти одлуке, РЗС:

Члан 194. Насиље у породици	Укупно	Жене	Одбачена пријава	Прекинута истрага	Обустаљена истрага	Поднета оптужница-оптужни предлог
2013	3782	361	1687	1	68	2026
2014	3642	347	2296	0	37	1309
2015	5039	478	3147	3	52	1837

100. Оптужена пунолетна лица за кривично дело насиље у породици, према полу и врсти одлуке, РЗС:

Члан 194. Насиље у породици %	УКУПНО		Проглашена кривим
	Оптужена лица	Жене	
2013	2024	137	1532
2014	2215	158	1712
2015	2104	122	1778

101. *Осуђена пунолетна лица, према кривичном делу, полу и изреченим кривичним санкцијама, РЗС:*

Члан 194. Насиље у породици	УКУПНО		Затвор	Новчана казна	Условна осуда	Остале казне
	Свега	Жене				
2013	1532	81	533	8	977	14
2014	1712	98	634	13	1041	24
2015	1778	81	483	8	1193	94

102. *Осуђена пунолетна лица према кривичном делу и оштећеним (жртвама) – према полу и старости, РЗС:*

Члан 194. Насиље у породици	Свега осуђени (достављен и подаци о жртви)	Оштећени (жртве кривичног дела)					
		Свега	ПОЛ		СТАРОСТ		
			Мушки	Женски	Деца млађа од 14 год.	Малолетна лица стара 14-18 год.	Пунолетна лица стара 18 и више год.
2013	1272	1535	338	1197	81	71	1383
2014	1396	1697	378	1319	60	53	1584
2015	1473	1790	439	1351	73	62	1655

Помоћ жртвама насиља и сигурне куће

103. Како је у примени досадашњих прописа о спречавању насиља у породици уочен значајан недостатак јасне и ефикасне координације свих државних органа (полиција, основно и више јавно тужилаштво, основни и виши суд, ЦСР), Закон о спречавању насиља у породици предвиђа да јавна тужилаштва, полиција и ЦСР сарађују кроз заједничко тело – *Групу за координацију и сарадњу*. Група за координацију и сарадњу се оснива за

подручје сваког основног јавног тужилаштва и одржава састанке најмање једном у 15 дана. Суштински, јавна тужилаштва, полиција и ЦСР, као органи надлежни за сузбијање насиља, заједнички разматрају сваки случај насиља у породици. Унутар групе заједнички делују и полицијски службеник за спречавање насиља над женама (који је сачинио процену ризика од непосредне опасности од насиља и изрекао хитне мере) и јавни тужилац, који је предлагао продужење хитних мера и можда већ води кривични поступак против учиниоца насиља. Тако је поред компетентности, испуњен је и захтев доброг познавања са околностима конкретног случаја. Њихова сарадња треба да резултира на правилном усмеравању случајева насиља ка кривичном или грађанском поступку, дакле ка репресији према учиниоцу насиља, али и ка заштити, ојачавању и осамостаљивању жртве насиља. У том циљу израђује се индивидуални план заштите и подршке жртви, који одговара свим околностима конкретног случаја насиља, што је, суштина деловања група за координацију и сарадњу.

104. У августу 2016. године министар надлежан за породичну заштиту је издао *посебан налог свим ЦСР - о стандардима процедуре и рада центра у реаговању на појаву насиља у породици и организовању заштите жртва насиља у породици*. Овај налог има за циљ појачавање активности у реаговању на појаву насиља и активности на организовању помоћи и подршке жртвама насиља у породици као и преузимања личне одговорности директора и стручњака органа старатељства у доследном спровођењу обавеза органа старатељства прописаних законом, подзаконским актима и утврђених општим и посебним протоколима из ове области. Такође, покренут је поступак надзора над стручним радом и законитошћу рада 32 ЦСР.

105. У току 2015. и 2016. године, уз подршку мисије ОЕБСа, спроведена је обука лица која обављају послове у *Службама за информисање оштећених лица и сведока у јавним тужилаштвима, које су основане у вишим јавним тужилаштвима*. У 2016. години, Републичко јавно тужилаштво је основало радну групу за израду Општег обавезног упутства о начину поступања Службе за информисање и подршку оштећенима и сведоцима у јавним тужилаштвима, како би се унапредио рад ових служби у складу са међународним стандардима. Осим тога, Републичко јавно тужилаштво је у оквиру овог пројекта учествовало и у изради *Приручника о комуникацији са сведоцима и оштећеним у раду јавног тужилаштва*.

106. Током 2016. године представници Републичког јавног тужилаштва су наставили да сарађују са мисијом ОЕБС у Републици Србији на пројекту „Подршка успостављању националног система подршке жртвама и сведоцима у Републици Србији”.

107. Један од услова да се насиље делотворно спречи а жртва заштити је делотворна обука, стога Закон о спречавању насиља у породици уводи *обавезну специјализовану обуку за представнике надлежних органа* (полиција, јавно тужилаштво, суд). Програм обуке припрема Правосудна академија, која спроводи и обуку судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, док обуку за надлежне полицијске службенике води

Криминалистичко-полицијска академија. Од фебруара до маја 2017. године обучено је 410 полицијских службеника из 27 полицијских управа и из седишта МУП-а.

108. У извештајном периоду значајан допринос у спровођењу обука јавних тужилаца и тужилачких помоћника у области заштите жртава од насиља у породици, има и *Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Републике Србије*. Организоване су бројне обуке, спроведени бројни пројекти и штампане публикације које су помогло у отклањању дилема у пракси и унапређењу заштите жртава насиља у породици⁴⁶.

109. *Сигурне куће* којима руководе центри за социјални рад постоје у Крагујевцу, Лесковцу, Прибоју, Смедереву, Врању, Јагодини, Шапцу, Нишу и Мајданпеку.

110. У АП Војводини постоји и ради 5 сигруних кућа, којима руководе центри за социјални рад, укупних капацитета за 122 особе: Нови Сад; Зрењанин, Сомбор, Панчево и Сремска Митровица. У протеклом периоду Покрајинска влада, у сарадњи са Фондом Б92, је са укупно 22.500.000 РСД подржала изградњу и опремање сигурних кућа у Зрењанину, Панчеву, Сомбору и Сремској Митровици.

111. Град Београд, пружа финансијску подршку организацији цивилног друштва Саветовалиште против насиља у породици у Београду, која у свом саставу има три Сигурне куће за жене жртве насиља у породици. Град Београд, у складу са одредбама Одлуке о правима и услугама социјалне заштите, обезбеђује средства за различите видове материјалне подршке, у које спада и остваривање права на сталну новчану помоћ за жртве насиља у породици. Ово право се обезбеђује у трајању од годину дана, а зависно од броја деце у породици, износи од 12.198 до 31.714 РСД месечно.

Издавање налога за хитну заштиту

112. Закон о спречавању насиља у породици предвиђа *две хитне мере*: хитну меру удаљења учиниоца насиља из стана и хитну меру забране учиниоцу насиља да контактира жртву и прилази јој. Хитне мере изриче полицијски службеник за спречавање насиља у породици и могу трајати 48 часова, а могу бити изречене и кумулативно. Надлежни полицијски службеник доставља наређење, одмах после његовог уручења, основним јавном тужиоцу на чијем подручју се налази пребивалиште, односно боравиште жртве, као и центру за социјални рад и групи за координацију и сарадњу.

---

⁴⁶ - „Поступање са случајевима породичног насиља”, на крају пројекта издата је и публикација под називом *Поступања у случајевима породичног насиља*, која садржи препоруке које се односе како на нормативно унапређење, тако и на праксу правосудних органа и полиције, сарадњу свих актера укључујући полицију и центре за социјални рад (септембар 2014-март 2015)

- „Иницијатива правосуђа за бољу заштиту жртава насиља у породици” (јун 2013-април 2014)

- „Партнерство за заштиту људских права –ефикаснија сарадња правосуђа и грађанског друштва” (април 2013-април 2014)

113. Јавни тужилац, у случају да установи постојање непосредне опасности од насиља у породици, дужан је да поднесе *предлог да се хитна мера продужи*. О предлогу да се хитна мера продужи одлучује решењем судија појединац основног суда. Пре одлуке, он је дужан да учиниоцу насиља пружи прилику да се изјасни о тврдњама основног јавног тужиоца. Суд вреднује процену ризика надлежног полицијског службеника, процену ризика коју је учинио основни јавни тужилац и оцењује приложене доказе и тврдње из предлога јавног тужиоца. *Хитне мере могу бити продужене одлуком суда за још 30 дана*. О предлогу основног јавног тужиоца основни суд одлучује у року од 24 часа од пријема предлога и без одржавања рочишта.

114. Закон садржи *казнене одредбе* којима се прописују прекршаји и постиже већа делотворност хитних мера и мера заштите од насиља у породици. Лице коме је изречена или продужена хитна мера или одређена мера заштите од насиља у породици према Породичном закону, може бити кажњено затвором 60 дана ако изречене мере прекрши. Такође, прописан је и прекршај за одговорно лице у државном и другом органу, организацији и установи који без одлагања не пријаве полицији или јавном тужиоцу свако сазнање о насиљу у породици или непосредној опасности од њега.

Евиденције случајева насиља

115. Законом о спречавању насиља у породици уводи се обавеза вођења евиденција о случајевима насиља у породици. *Евиденције воде Полицијска управа, основни суд, основно јавно тужилаштво и центри за социјални рад. Централна евиденција водиће се у Републичком јавном тужилаштву*. Такође, предвиђено је да Влада образује Савет за сузбијање насиља у породици, који прати примену овог закона и побољшава координисање и делотворност спречавања насиља у породици и заштиту од насиља у породици (члан 35).

116. Републички јавни тужилац је, у децембру 2015. године, издала Обавезно упутство⁴⁷ којим је одређена обавеза вођења посебних евиденција у апелационим, вишим и основним јавним тужилаштвима у односу на, између осталих, кривично дело Насиље у породици, а у којим предметима је потребно хитно поступање. Посебне евиденције садрже податке о учиниоцу кривичног дела, оштећеном, кривичном делу, предузетим радњама и донетим јавнотужилачким и судским одлукама, а за кривична дела учињена из мржње (члан 54а КЗ) и евиденцију о побудама за извршење кривичног дела.

117. Јавна тужилаштва су обавезна да Републичком јавном тужилаштву преко апелационих јавних тужилаштава достављају квартални извештај са подацима садржаним у посебним евиденцијама, закључно са 15-им даном у последњем месецу квартала за који се доставља извештај. Апелациона јавна тужилаштва достављају збирне кварталне

---

⁴⁷ А бр.802/2015

извештаје Републичком јавном тужилаштву, најкасније до 18-ог у последњем месецу квартала за који се доставља извештај.

118. У складу са Обавезним упутством Републичког јавног тужиоца, одлуком јавног тужиоца Првог основног јавног тужилаштва у Београду⁴⁸ од 18.02.2016. године, формирано је *Одељење за борбу против насиља у породици* и одређен је *координатор одељења за међусекторску сарадњу*.

119. Заменици јавног тужиоца имају редовне - месечне контакте и састанке са представницима ЦСР и полицијом у циљу што ефикаснијег рада и превенције како би се спречило насиље у породици, а успостављени су и контакти са Виктимолошким друштвом Србије, Аутономним женским центром и другим ОЦД у циљу боље сарадње и заједничког деловања.

120. У АП Војводини, 2016. године, објављена је и дистрибуирана Збирка конференција случаја насиља над женама у породици и у партнерском односима (ИСБН 978-86-920657-0-5) која је настала на основу искустава током подршке мултисекторске сарадње у 5 изабраних општина.

121. Модел јединствене евиденције случајева насиља у породици израђен 2010. и тестиран 2013. године, а који је Покрајински секретаријат развио у сарадњи са Аутономним женским центром уврштен је у Закон о спречавању насиља у породици и Акциони план за спровођење Националне стратегије за родну равноправност 2016-2020.

122. На територији Косова и Метохије у срединама где живе Срби и други неалбанци, услед неповерења према косовским институцијама система, не постоји пријављивање насиља у породици. Додану тешкоћу стварају лоши безбедносни услови али и непостојање алтернативних облика збрињавања особа изложених насиљу, нити адекватних програма подршке.

Члан 6.

Трговина људима

Препорука из става 25. Закључних запажања Комитета

123. Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава у Републици Србији за период од 2017. до 2022. године и припадајући Акциони план су у фази усвајања. На снази је Стратегија борбе против трговине људима у Републици Србији из 2006. године која није временски орочена.

124. Одлуком Владе, априла 2012. године, основан је *Центар за заштиту жртава трговине људима*⁴⁹. Центар, као установа социјалне заштите, обавља послове процене

⁴⁸ А бр. 69/2016

⁴⁹ <http://www.centarzztlj.rs/eng/index.php>

стања, потреба, снага и ризика жртава трговине људима, врши послове идентификације и обезбеђује адекватну помоћ и подршку жртвама трговине људима, у циљу њиховог опоравка и реинтеграције. Центар координира активностима пружања услуга социјалне заштите жртвама трговине људима, сарађује са центрима за социјални рад, установама за смештај корисника, Министарством унутрашњих послова, јавним тужилаштвима, судовима и другим органима, са циљем обезбеђивања најбољег интереса и безбедности жртава трговине људима, а важан задатак Центра је и координација и организација добровољног повратка жртве у земљу порекла. Центар тренутно функционише кроз Службу за координацију заштите жртава трговине људима док је Прихватилиште за ургентни смештај жртава трговине људима у фази успостављања. Жртвама трговине људима су у систему социјалне заштите доступне све услуге у складу са Законом о социјалној заштити и Породичним законом.

125. Служба је доступна 24 сата на телефон 063 610 590. Статистички подаци за период од 2013-2016. године доступни су на <http://www.centarzztlj.rs/eng/index.php/stats-and-reports>.

126. Центар је у јануару 2016. године потписао меморандум о сарадњи са ОЦД Астра а од априла 2017. године сарађује и са JESUIT REFUGEE SERVICE-ом представља разраду међусобних обавеза када је у питању смештај малолетних миграната жртава трговине људима. Бројни државни органи имају потписане Меморандуме о сарадњи са организацијама цивилног друштва (РЈТ са Виктимолошким друштвом Србије и организацијама Астра и Атина, Министарство просвете, науке и технолошког развоја са Унитас фондом; Министарство омладине и спорта са ОЦД Твоја Србија и др) којима формализују своју сарадњу у области превенције и сузбијања трговине људима и ближе дефинишу улоге партнера у поменутом процесу.

127. Индикатори за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима (образовање, деца, одрасли и полиција)⁵⁰ објављени су 2015. године и у циљу њихове примене вршена је обука стручњака система социјалне заштите, полиције и образовања у 25 градова у Србији.

128. У извештајном периоду проценат идентификованих жртава женског пола се континуирано повећава из године у годину, осим 2014. године када је доминирала радна експлоатација грађевинских радника. У 2013. години проценат идентификованих жртава женског пола износио је 62%, у 2015-ој 80% и 2016-ој 82% идентификованих жртава.

---

⁵⁰ <http://www.centarzztlj.rs/images/download/2015/Preliminarna%20identifikacija%20-%20obrazovanje.pdf>

Приказ идентификованих жртава трговине људима женског пола према узрасту за период јул 2013- 31. март 2017. године:

Облик експлоатације	Малолетне жртве	Пунолетне жртве	УКУПНО
Сексуална експлоатација	28	51	79
Принуда на брак	12	4	16
Радна експлоатација	3		3
Принуда на просјачење	12	1	13
Принуда на вршење кривичних дела	1		1
Нелегално усвојење	4		4
Вишеструка експлоатација	7	6	13
УКУПНО	67	62	129

129. Уз подршку Мисије ОЕБС у Србији издата је Публикација - „Правни оквир и препоруке за примену принципа некажњавања жртава трговине људима у Републици Србији”.

130. Територија Косова и Метохије истовремено је и зона транзита трговине људима, у мањој мери и дестинације, а у последње време и зона извора трговине људима. Претежно српске средине успеле су да остану ван главних токова трговине људима, захваљујући едукацији и упознавањем са проблемом.

Члан 7.

Учешће жена у политичком и јавном животу

Препорука из става 27. Закључних запажања Комитета

131. У Републици Србији су 24. априла 2016. године одржани парламентарни и локални избори. Нови сазив Народне скупштине чине 34,54% жена а сличан проценат је у свакој од скупштина градова и општина. Поред председнице Народне скупштине, од 250 народних посланика 85 су жене. Посланице чине Женску парламентарну мрежу која функционише као неформална група али је у предходном периоду постала важан чинилац у унапређењу и промовисању политике родне равноправности.

132. Након председничких избора одржаних у мају 2017. године дошло је и до промена у Влади. По први пут у историји, Народна скупштина Републике Србије је 30. јуна 2017. године, изгласала жену за премијера. Од 21 ресора, Влада има четири министарке, од којих је једна и подпредседница Владе и председница Координационог тела за родну равноправност.

133. Пет жена су председнице управних округа, док су 12 начелнице градова и председнице општина (од 168). Од укупног броја државних службеника 62,4 % су жене, на руководећим радним местима 53,23% има жена, а државних службеница на положају има 45%.

134. На руководећим/командним дужностима у систему безбедности у Републици Србији жене су 2015. године биле заступљене са 19,68%, што представља повећање од 5,21% у односу на 2010. годину.

135. Република Србија има 15 жена на челу дипломатско-конзуларних представништава у свету (11 амбасадора и 4 генерална конзула). У периоду јун 2013- децембар 2014. године једна жена је била дипломатски представник Републике Србије у Центру за безбедносну сарадњу у Републици Хрватској. Тренутно, међу припадницима војнодипломатског кора Републике Србије у иностранству нема жена.

136. Законом о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе⁵¹ прописано је начело једнаке доступности радних места при запошљавању свим кандидатима, при запошљавању се мора водити рачуна о томе да национални састав, заступљеност полова и број особа са инвалидитетом, међу запосленим у највећој могућој мери одсликава структуру становништва. У складу са овим законом, Влада је донела три уредбе којима је уредила критеријуме за разврставање, опис и попуњавање радних места намештеника и службеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе.

137. Покрајинска влада АПВ, има укупно 11 чланова/ица од којих је једна жена. Заступљеност посланица у Скупштини АП Војводине је 35,8%.

138. У Градској управи града Београда од укупно 2.050 запослених 1.241 жена (60%). По полној структури руководилаца средњег и вишег нивоа, однос у корист жена је такође повољнији, 268 жена (63,8%) у односу на 171 (36,2%) мушкараца. Од наведеног броја жена на руководећим позицијама, њих 259 има високу стручну спрему.

139. Нови Национални акциони плани за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији предвиђа активност Уграђивање родне перспективе и укључивање већег броја жена у информисање и у дијалог између Београда и Приштине, а носилац је Канцеларија за Косово и Метохију, док су предвиђени партнери у њеној реализацији: органи државне управе и локалне самоуправе, академска заједница, ОЦД и медији. У сарадњи са Центром за контролу лаког наоружања у југоисточној и источној Европи, удружење SeConS је одржало дводневну радионицу, намењену представницима Министарства одбране (МО) и Војске Републике Србије (ВРС) који се баве управљањем људским ресурсима. Циљ обуке био је да представници унапреде знање и вештине о родној анализи података и да их употребе за формулисање родно одговорних политика, са циљем побољшања родне равноправности у МО и ВРС.

140. Нацртом Закона о родној равноправности као значајна новина, предвиђа се да се приликом избора или именовања сталних делегација које представљају Републику Србију у међународним телима обезбеђује најмање 40% представника мање заступљеног пола, као и приликом избора и именовања на одређене функције, образовања радних тела и

---

⁵¹„Службени гласник РС”, број 21/16, у примени од 1.12.2016.

утврђивања састава званичних делегација. Такође, предвиђа да се у управљачким и надзорним телима политичке странке, синдикалне организације и струковног удружења, обезбеди најмање 40% представника мање заступљеног пола.

Члан 10. Образовање жена

Препорука из става 29. Закључних запажања Комитета

141. У погледу основног образовања, не постоје значајније разлике између броја дечака и девојчица уписаних у први разред - 49% чине двојчице, 51% дечаци. Међутим, образовни успех девојчица много је већи него дечака и током основног и средњег образовања. Трогодишње средње стручне школе завршава дупло више дечака него девојчица. Девојчице су и даље бројније у подручјима образовања: текстилство и кожарство, личне услуге, хемија, неметали и графичарство и здравство и социјална заштита. Међу ученицима који завршавају средње четворогодишње опште образовање (гимназије) више је девојчица (58%) него дечака (42%). Такође, девојчице су међу ученицима који завршавају средње стручне четворогодишње школе (52% девојчица и 48% дечака). Дечаци су бројнији у областима: електротехника, машинство и обрада метала, геодезија и грађевинарство, саобраћај, шумарство и обрада дрвета и геологија и рударство. Према резултатима ПИСА теста (2012), девојчице показују боље резултате у читалачкој и научној, а дечаци у математичкој писмености. Високе школе и факултете уписују и завршавају углавном жене. Међу уписаним студентима, жена је 58%, а међу дипломираним 59% (подаци за 2015. годину). Међу дипломираним студентима у 2015. години, жене чине више од половине у областима: образовање (87%), Здравство и социјална заштита (73%), Уметност и хуманистичке науке (71%) и Друштвене науке, пословање и право (61%). Мушкарци чине већину свих дипломираних у подручјима: Техника, производња и грађевинарство (65%), Природне науке, математика и информатика (54%), Пољопривреда и ветерина (54%) и Услуге (51%). У већини старосних група компјутерски су писменији мушкарци него жене. Већина корисника интернета су, такође, мушкарци.

142. Ромкиње представљају најмање образовану групу жена са највећим процентом неписмености, око 80% је формално неписмено или без икакве квалификације. Иако постижу бољи школски успех у односу на дечаке, неретко током пубертета напуштају школу под притиском патријархалне традиције. Од девојчица се очекује да се рано удају и брину о породици и домаћинству. Комбинација сиромаштва и патријархалне традиције често доводи до тога да Ромкиње остају у „зачараном кругу сиромаштва”. Низак ниво образовања и стручне оспособљености смањује њихове шансе за успешно укључивање и доприноси њиховој посебној рањивости, већој изложености дискриминацији, насиљу и нарушавању здравља. У структури укупног броја неписмених жена, Ромкиње чине 70%.

143. *Закон о образовању одраслих*⁵² уређује образовање и целоживотно учење одраслих⁵³ као део јединственог система образовања у Републици Србији. образовање одраслих остварује се кроз формално и неформално образовање, и информално учење које може да обавља основна или средња школа или друга организација, уколико је регистрована за образовање и добије одобрење Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Закон прописује једнаке могућности као један од принципа овог облика образовања. У члану 3., принцип једнаких могућности дефинисан је као укључивање и стицање образовања без обзира на године живота, пол, тешкоће и сметње у развоју, инвалидитет, расну, националну, социјалну, културну, етничку и верску припадност, језик, сексуалну оријентацију, место боравка, материјално или здравствено стање и друга лична својства. Међу циљевима образовања одраслих су и развој демократије, интеркултуралности и толеранције (члан 4). У погледу употребе језика, прописано је да се образовање одраслих остварује на српском језику, а да се за припаднике националне мањине образовање одраслих остварује и на матерњем језику, односно двојезично, ако се за то приликом уписа у програм определи најмање 50% полазника или кандидата. Припаднику националне мањине признато је право да приликом укључивања у поступак признавања претходног учења бира да ли ће се поступак спровести на матерњем или српском језику. Прописано је да се образовање кандидата и полазника који користе знаковни језик, односно посебно писмо или друга техничка решења остварује у складу са законом, с тим што није наведено који је закон у питању. Закон прописује формирање секторских већа, као стручних тела која се образују за секторе рада према Јединственој класификацији делатности (члан 12). Прописује се и могућност да локална самоуправа формира Савет за образовање одраслих, ради ефикаснијег праћења и остваривања образовања одраслих, као и доношење Годишњег плана образовања одраслих. Више јединица локалне самоуправе могу основати заједнички савет за образовање одраслих (члан 15).

Олакшане процедуре за упис у предшколске установе и основну школу

144. Закон о предшколском васпитању и образовању⁵⁴ дефинише да је родитељ, односно старатељ чије дете није обухваћено васпитно-образовним радом у предшколској установи (ПУ), дужан да упише дете старости од 5,5 до 6,5 година у предшколску установу (ПУ), односно у припремни предшколски програм (ППП), а да је ПУ односно ОШ дужна да упише свако дете ради похађања ППП, без обзира на пребивалиште родитеља. Похађање програма је бесплатно.

145. Дете-страни држављанин и дете без држављанства, дете из осетљиве групе без доказа о пребивилашту и других личних докумената, прогнано или расељено лице, уписује се у

---

⁵² „Службени гласник РС”, бр. 55/13

⁵³ Одрасли, у смислу овог закона, су лица старија од 15 година која стичу основно образовање према програму за основно образовање одраслих, лица старија од 17 година која стичу средње образовање према програму за одрасле и лица старија од 18 година која су укључена у друге облике неформалног образовања и информалног учења.

⁵⁴ Члан 97

ПУ или школу која остварује ППП под истим условима и на начин прописан за држављане РС⁵⁵. Такође, за децу на болничком лечењу предшколски програм се остварује у одговарајућим здравственим установама, а у породици за децу која због болести или других оправданих разлога нису у могућности да похађају предшколску установу.

146. У *Стратегији за социјално укључивање Рома и Ромкиња* и *Стратегији развоја образовања у Србији 2020* предвиђене су мере за потпуни обухват деце узраста од 5,5 до 6,5 година, посебно деце из маргинализованих група која остварују право приоритета при упису – при чему су посебно издвојена деца која показују емоционалне проблеме или проблеме у понашању и учењу, деца чији проблеми произлазе примарно из социоекономских разлога или чињенице да похађају програме на нематерњем језику, посебно ромска деца, деца из сиромашних слојева друштва и из породица с ниским образовним нивоом као и деца из сеоских средина.

147. Према *Закону о предшколском васпитању и образовању*⁵⁶ деца из осетљивих група имају право приоритетног уписа⁵⁷. *Правилник о ближим условима за утврђивање приоритета за упис деце у предшколску установу*⁵⁸ дефинише критеријуме за приоритетни упис међу којима право приоритетног уписа имају деца из социјално нестимулативних средина.

148. ЗОСОВ⁵⁹ регулише ову системску меру подршке како је описано у делу Посебне привремене мере у области образовања. Примена ових одредби значајно је допринела да већи број ромске деце упише основну школу. Деца школског узраста из ромских насеља у 69% уписују ОШ на време (у већинској популацији 97%). Свега 64% ромске деце завршава основно образовање – што је значајно више у односу на 2005. годину (28%). МПНТР је активно укључено у међународну иницијативу „Друга Декада Рома 2015-25”.

Ревидирање образовног материјала и уџбеника

149. МПНТР донело је *Правилник о стандардима квалитета уџбеника и путство о њиховој употреби*⁶⁰. Овим Правилником утврђују се стандарди квалитета уџбеника, које треба да испуне уџбеници, електронски додатак, приручници и наставни материјал, додатна наставна средства, дидактичко и дидактичко игровно средство, који се на основу законом прописане процедуре одобравају за коришћење у предшколском образовању и васпитању, односно основном и средњем образовању и васпитању. Стандарди представљају основ за доношење: стручне оцене рукописа уџбеника, стручног мишљења о рукопису приручника и наставног материјала, додатног наставног средства, дидактичког и дидактичког игровног средства и експертског мишљења. Стандарди су дати у форми исказа и представљају услове које морају да испуне наставна средства да би била одобрена за употребу. Они се односе на садржај, педагошко-психолошке, дидактичко-

---

⁵⁵ Члан 14

⁵⁶ <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/>

⁵⁷ Члан 13

⁵⁸ <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/>

⁵⁹ Члан 98

⁶⁰ „Службени гласник РС”, број 42/2016

методичке и језичке захтеве, као и на ликовно-графичку и техничку опремљеност наставног средства. Уз сваки стандард дати су показатељи који их ближе одређују.

150. Квалитетом уџбеника и наставних средстава бави се Завод за унапређивање образовања и васпитања (ЗУОВ). Завод остварује сарадњу са институцијама које су значајне за област заштите равноправности грађана. Према Закону о уџбеницима⁶¹ приликом давања стручне оцене рукописа, уколико радна група има сумњу да постоје елементи дискриминације по било ком основу, шаље се допис Поверенику за заштиту равноправности, независној институцији која се бави овим питањима, да да своје мишљење о тој сумњи. Исто се односи и на процену квалитета програма обуке стручног усавршавања запослених у образовању чији Каталог припрема ЗУОВ. У Каталогу за школске 2015/16 и 2016/17. године налази се 26 акредитованих обука за стручно усавршавање наставника/ица са темом борбе против дискриминације и насиља и једна обука која се конкретно тиче родне равноправности. Један од циљева наставе и учења јесте и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва.

Образовање о сексуалном и репродуктивном здрављу

151. У *Правилнику о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег и средњег стручног образовања*⁶² дефинисане су и међупредметне компетенције, а једна од њих је и *Брига о здрављу*. У оквиру ове компетенције подразумева се оспособљеност ученика да разуме штетност коришћења појединих лекова и психоактивних супстанци (никотина, алкохола, дрога), значај хигијене и заштите репродуктивног здравља, и др. што обавезује професоре да реализују образовно-васпитни рад којим ће се достићи ове компетенције код ученика.

152. У *средњим школама* се реализује *Здравствено васпитање* као факултативна активност, на следеће теме: хигијена, ментална хигијена, заштита репродуктивног здравља, болести зависности и поремећаји исхране, промене у пубертету и адолесценцији и заштита на раду које школе планирају својим годишњим планом рада и школским програмима. Програм реализују наставници и стручни сарадници у оквиру појединих наставних предмета, у сарадњи са локалним здравственим установама или у оквиру пројеката, као што су *Васпитање за здравље кроз животне вештине* (са УНИЦЕФ-ом) у средњим школама као и *Креативни рад са децом на превенцији злоупотребе дрога* (са МЗ) и *Безбедно детињство* (са МУП-ом) у основним школама.

153. МПНТР је протеклом периоду остварило интензивну сарадњу са Министарством здравља и Институтом за јавно здравље Србије на припреми и реализацији Стратегије против дрога, реализацији Твининг пројекта ИНСАДА, и др. Институт за јавно здравље

⁶¹ „Службени гласник РС”, број 68/2015

⁶² „Службени гласник РС”, број 117/2013

Србије имплементира програме са мрежом 23 регионална института/завода за јавно здравље кроз тимски рад здравствених радника и сарадника из здравствених установа, просветних радника који спроводе здравствено промотивне активности у заједници, вртићима и школама.

154. У АП Војводини под покровитељством Покрајинског секретаријата за омладину и спорт последњих година око стотину школа реализује факултативни предмет *Здравствено васпитање о репродуктивном здрављу* на нивоу пројектних активности уз подршку обучених тренера.

155. Подаци показују да је 95% становништва на територији АП Косова и Метохије уписано у обавезно основно образовање, а стопа уписа највиша је код Албанаца и Срба у односу на друге етничке заједнице. Резултати појединих истраживања су показали да мушкарци и дечаци на територији Косова и Метохије имају виши степен образовања од жена и девојака.

Члан 11.

Рад и запошљавање жена

Препорука из става 31. Закључних запажања Комитета

156. Законом о раду⁶³ прописано је да се *запосленима за исти рад или рад исте вредности гарантује једнака зарада*, а свака одлука послодавца или споразум са запосленим супротни овој одредби су ништави. Запослени има право на накнаду штете у случају повреде овог права⁶⁴.

157. Нацртом закона о родној равноправности забрањују се неједнаке зараде за исти рад или рад једнаке вредности и узнемиравање, сескуално узнемиравање и сескуално уцењивање жена на радном месту.

158. У 2016. години *стопа запослености* жена од 48,4% је и даље значајно нижа од стопе запослености мушкараца 61,9%, односно разлика у стопама запослености између мушкараца и жена старости 15-64 година у 2016. години износи 13,5 процентних поена. У периоду 2014-2016. године забележен је раст стопе запослености жена за 4,7 процентних поена (са 43,7% на 48,4%). *Стопа незапослености* жена је у 2016. години 16,7%, а мушкараца 15,3%, што представља разлику од 1,4 процентних поена. У периоду 2014-2016. године дошло је до пада стопе незапослености жена за 4,3 процентних поена (са 21,0% на 16,7%).

---

⁶³ „Службени гласник РС”, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014 и 13/2017 – одлука УС

⁶⁴ Члан 104.

Основни индикатори тржишта рада према полу, становништво 15-64;

Стопе, старосна категорија 15-64	2014. година	2015. година	2016. година
Општа стопа			
Стопа запослености %	50,7	52,0	55,2
Стопа незапослености %	19,9	18,2	15,9
Мушкарци			
Стопа запослености %	57,7	59,1	61,9
Стопа незапослености %	19,1	17,4	15,3
Жене			
Стопа запослености %	43,7	44,9	48,4
Стопа незапослености %	21,0	19,3	16,7

Извор: АРС, РЗС

159. Према подацима НСЗ из децембра 2013. године учешће жена у укупном броју незапослених лица на евиденцији је износило 51,13%; у 2014. години 51,09%; у 2015. години 51,37%; у 2016. години 51,48%. Учешће жена у укупном броју лица укључених у мере активне политике запошљавања у периоду 01.07-31.12.2013. године износило је 54,87%; у 2014. години 53,76%; у 2015. години 52,75%, у 2016. години 52,95%.

160. Учешће жена у укупном броју лица из категорија теже запошљивих у 2014. години је износило 56,22%; у 2015. години 54,90%; у 2016. години 55,02%.

161. Подстицање женског предузетништва је било приоритетна активност, НСЗ.

	1.07.- 31.12.2013.	2014.	2015.	2016.
Жене које су похађале обуку за развој предузетништва	995	5.053	5.515	5.802
Жене које су започеле сопствени посао уз субвеницију за самозапошљавање	221	363	1.688	1.563

162. Учешће жена у укупном броју запослених лица са евиденције Националне службе за запошљавање у 2013. години износило је 53,28%; у 2014. години 52,73%; у 2015. години 51,32%; у 2016. години 51,79%. Подаци указују да се повећава број жена које започињу сопствени посао уз финансијску подршку државе.

Положај Ромкиња на тржишту рада

163. Према подацима НСЗ из децембра 2013. године на евиденцији незапослених лица учешће Ромкиња у укупном броју незапослених Рома износио је 45,92%; у 2014. години 46,13%; у 2015. години 46,53%; у 2016. години 46,01%. У складу са стратешким документима, Роми су имали приоритет приликом укључивања у мере активне политике запошљавања.

164. Препоруке у вези повећања могућности запослења из Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији су дале ефекат кроз повећан обухват Рома и Ромкиња програмима обука, а пре свега укључивањем у програм функционалног основног образовања одраслих, као и програме активног тражења посла који имају за циљ стицање вештина и подизање мотивације за активно тражење посла.

165. Учешће Ромкиња у укупном броју запослених Рома са евиденције Националне службе у 2013. години износило је 39,67%; у 2014. години 39,76%; у 2015. години 37,61%; у 2016. години 36,92%.

Положај жена са инвалидитетом на тржишту рада

166. Законом о изменама и допунама Закона о раду који је ступио на снагу 29. јула 2014. године уведена је обавеза послодавца да обезбеди обављање послова према радној способности, у складу са законом. У случају да послодавац нема одговарајућих послова, запосленом може отказати уговор о раду по основу технолошког вишка уз обавезу исплате отпремнине.

167. Према подацима из децембра 2013. године, на евиденцији незапослених лица Националне службе за запошљавање, учешће жена у укупном броју незапослених особа са инвалидитетом је износило 32,85%; у 2014. години 34,03%; у 2015. години 36,39%, у 2016. години 36,79%.

168. Учешће жена у укупном броју особа са инвалидитетом укључених у мере активне политике запошљавања износио је: у другој половини 2013. године 40,90%; у 2014. години 40,38%; у 2015. години 39,33%; у 2016. години 42,46%.

169. Учешће жена у укупном броју запослених особа са инвалидитетом са евиденције НСЗ у 2013. години износило је 38,20%; у 2014. години 37,35%; у 2015. години 38,31%; у 2016. години 40,38%.

170. За мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, средства у Буџетском фонду за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, износила су 700.000.000 РСД у 2013. години; у 2014. години 519.000.000 РСД, у 2015. години 500.000.000 РСД и у 2016. години 550.000.000 РСД.

171. У извештајном периоду активности НСЗ су биле усмерене на саветодавни рад са незапосленим лицима из категорије теже запошљивих у циљу процене могућности за запошљавање и укључивање у мере активне политике запошљавања, као и на обиласке и информисање послодаваца, учешће на тематским састанцима, округлим столовима, трибинама, а у циљу подстицања запошљавања лица из категорије теже запошљивих и посебно осетљивих категорија незапослених. Кроз пројектне активности НСЗ успоставила сарадњу са социјалним партнерима имајући у виду значај међусекторске сарадње у процесу интеграције ових лица на тржиште рада.

172. Привредна комора Србије од 2013. године, у априлу редовно одржава манифестацију „Дан девојчица” када преко хиљаду ученица осмог разреда посећују успешна предузећа, на чијем челу се налазе жене и у областима рада која нису типично женска. Циљ ове активности превазилажење стереотипа о мушко-женским занимањима. На територији Моравичког округа скоро све школе су учествовале и посетиле преко 30 предузећа.

Усклађивање професионалног и приватног живота

173. На територији Републике Србије у свакој локалној самоуправи функционишу службе за помоћ породици и деци - центри за социјални рад, односно органи старатељства. У складу са овлашћењима из члана 12. Породичног закона, ове институције социјалне заштите имају основни задатак да пружају помоћ и подршку породици и деци и то посебно у области брака, развода брака, односа родитеља и деце, издржавања, поремећених породичних односа итд. Такође у великом броју локалних самоуправа функционишу и специјализоване установе за посредовање у породичним односима - Саветовалишта за брак и породицу, развојна саветовалишта итд. Услуге у овим институцијама за грађане су бесплатне.

174. Посебна пажња посвећена је усклађивању приватног и професионалног живота, и обавезује социјалне партнере при колективном преговарању на свим нивоима, да заједнички раде на предузимању посебних мера којима ће се запослени очеви подстицати да користе одсуство са рада ради неге детета и посебне неге детета.

175. *Законом о раду забрањује се узнемиравање и сексуално узнемиравање⁶⁵. У случају дискриминације лице које тражи запослење, као и запослени, може да покрене пред надлежним судом поступак за накнаду штете од послодавца, у складу са законом⁶⁶.*

---

⁶⁵ Члан 21.

⁶⁶ Члан 23.

Одредбе Закона о спречавању злостављања на раду⁶⁷ се примењују и на случајеве сексуалног узнемиравања⁶⁸. Овим законом је прописана заштита која се остварује код послодавца а запослени може да заштиту оствари и пред судом. Надзор над спровођењем овог закона врши инспекција рада.

Евидентирање и разврставање података у области запошљавања

176. Нацрт закона о родној равноправности предвиђа и да су органи јавне власти, послодавци и стална тела за родну равноправност, дужни да евидентирају податке који се односе на положај жена и мушкараца у остваривању родне равноправности, укључујући ту и полно разврстане податке о зарадама, податке о положају жена и мушкараца на тржишту рада, о броју и природи судских предмета и жалби у вези са дискриминацијом по основу пола и сексуалног узнемиравања на радном месту. Наведени подаци представљају потпору да се, на пример, анализом података о зарадама могу установити евентуалне разлике у зарадама за исти рад или рад једнаке вредности између мушкараца и жена, и предлагати и доносити мере за превазилажење родног јаза у зарадама. Таксативно навођење података који се евидентирају неопходно је ради стандардизације извештавања и упоредивости прикупљених података и израде анализа остваривања родне равноправности, те предлагања одговарајућих мера и стратешког вођења политике једнаких могућности.

177. Косово и Метохија има највећу стопу незапослености у региону. Око 42% жена је незапослено у односу на 33% мушкараца. Стопа дугорочне незапослености је посебно неповољна у случају жена. Личне или породичне обавезе имају утицај на одлуку жене да учествује на тржишту рада.⁶⁹ Постоје подаци који указују на разлике у смислу родне заступљености на радном месту. За разлику од жена, мушкарци раде на вишим радним местима, која су и боље плаћена. На вишим нивоима стечене школске спреме разлика између учешћа мушкараца и жена је у опадању што је ефекат равноправности које са собом носи образовање.⁷⁰ Такође, постоје разлике у приходима, Мушкарци зарађују три пута више него жене на Косову и Метохији.

Члан 12.

Здравствена заштита жена

Препорука из става 33. Закључних запажања Комитета

178. Законом о здравственој заштити и Законом о здравственом осигурању прописана је бесплатна здравствена заштита свим осигураним лицима, као и свим девојчицама, трудницама и породиљама, без обзира на статус осигурања.

⁶⁷ „Службени гласник РС”, број 36/2010

⁶⁸ Члан 3.

⁶⁹ Завод за статистику Косова, 2014.година

⁷⁰ Извештај о људском развоју на Косову, UNDP 2016

179. Постигнути резултати у вези са делимичним унапређењем здравља Рома и Ромкиња и доступности здравствене заштите и здравственог осигурања се поклапају са увођењем у рад *здравствених медијаторки* које су од 01. јануара 2009. до 31. маја 2014. године оствариле 37.502 првих посета ромским породицама током којих је евидентирано 140.408 грађана и грађанки ромске националности – жена 46.453; мушкараца 43.201 и деце 50.754; обављено је преко двеста хиљада посета породицама којима је била неопходна помоћ у прибављању личних докумената, остваривању здравственог осигурања, укључивању у здравствени систем (преглед жена код гинеколога, избор лекара, вакцинација деце и избор лекара педијатра), код уписа деце у школу, при остваривању разних видова помоћи (материјална једнократна помоћ, помоћ Црвеног крста, дечји додатак, стипендија и др) и још 170.278 посета породици или члановима породице ради спровођења здравственог васпитања кроз планирани разговор.

180. Здравствене медијаторке су обезбедиле лична документа и здравствене легитимације за 16.330 грађана; помогле су да 28.003 грађана и грађанки ромске националности изабере лекара; утицале су на повећање броја вакцинисане деце (30.018) и одраслих (2.719), као и на побољшање контроле здравља за 4.500 трудница и породиља и на то да 11.177 жена изабере свог гинеколога, а њих 12.617 буде обухваћено систематским прегледима⁷¹. У мају 2016. године почела је са радом и бесплатна саветодавна родитељска линија.

181. Одлуком Владе од 30. августа 2014. године⁷², основан је *Буџетски фонд за лечење обољења, стања или повреда које се не могу успешно лечити у Републици Србији*. Фонд је отворен ради обезбеђивања додатних средстава за лечење обољења, стања или повреда, као и лечење оболелих од одређених врста ретких болести које су излечиве, а које се не могу успешно лечити у Републици Србији и за које Републички фонд за здравствено осигурање не може да обезбеди довољан износ средстава за лечење од уплате доприноса за обавезно здравствено осигурање и из других извора финансирања у складу са законом.

182. Током 2016. године започето је реновирање здравствених установа примарне, секундарне и терцијарне установе широм Србије. После уложених готово 700 милиона динара многе болнице добиле су нови изглед и услове достојне и пацијената и лекара. Србија је 2016. године увела 23 иновативна лека, а један од њих односи на лечење оболелих од рака јајника. Набављена су четири линеарна акцелератора, а планирана је набавка још осам који ће бити распоређени у Београду, Нишу, Крагујевцу и Кладову. После набавке гама ножа којим је неопходну здравствену помоћ добило 1.014 пацијената, министарство здравља планира набавку и сајбер ножа који се користи у лечењу малих тумора. У обнову ГАК Вишеградска уложено је 7,5 милиона евра. Новцем прикупљеним од одлагања кривичног гоњења (опортунитетом) у износу од 350 милиона динара, која су

---

⁷¹ Програм „Спровођење Акционог плана о здравственој заштити Рома” 1802 пројекат 0006, Резултати рада здравствених медијаторки у насељима од 01.01.2009 до 31.05.2014, сајт Министарства здравља са подацима од 25.06.2014, <http://www.zdravljegov.rs/showpage.php?id=73>

⁷² „Службени гласник РС”, број 92/2016

расподељена на основу конкурса Министарства правде, 15 болница у Србији добило је 21 санитарско возило.

183. Пројектом „Бебо, добродошла на свет”, који су спровели МДУЛС, Министарство здравља и МУП, од априла 2016. године, успостављена је услуга која родитељима новорођене деце омогућава да електронским путем упишу дете у матичну књигу рођених, добију здравствену књижицу и пријаву пребивалишта.

184. У погледу здравствене заштите жена са инвалидитетом и даље постоји мањак техничке опреме, пре свега хидрауличних столица за гинеколошке прегледе. Континуирано се врше едукације здравственог кадра. У оквиру пројекта који је 2015. године подржала Канцеларија за људска и мањинска права, удружење Из Круга штампало је приручник „Право жена са инвалидитетом на родитељство и породицу”. Приручник је резултат истраживања које је спроведено током поменутог пројекта „Унапређење права жена са инвалидитетом на родитељство – од живота до политике” и указује на главне проблеме са којима се жене са инвалидитетом у Србији и даље суочавају.

185. Министарство здравља Републике Србије основало је Радну групу која је сачинила Нацрт националног програма за очување и унапређење сексуалног и репродуктивног здравља и права у Републици Србији, чије је усвајање, од стране Владе Републике Србије, планирано планом рада Министарства здравља и Владе Републике Србије, до краја 2017. године. Укључивање трошкова за абортус у систем здравственог осигурања захтева мултисекторски приступ, пре свега, учествовање Републичког фонда здравственог осигурања.

186. Одредба којом се гарантује недискриминаторно функционисање система здравствене заштите на Косову и Метохији не укључује *етничко порекло*⁷³ као основ за дискриминацију. У болницама у којима искључиво ради особље које говори алабански језик постоји бојазан неалбанског становништва за коришћење здравствених услуга што представља један од највећих проблема мањинских заједница је управо секундарна здравствена заштита⁷⁴. Посебно су угрожена расељена лица и повратници у изолованим срединама у албанском окружењу.

187. Према подацима Канцеларије за КиМ неадекватан приступ жена превентивној здравственој заштити представља проблем проузрокован финансијским разлозима, недовољном подршком породице и заједнице као и недостатком приватности и поверљивости.

---

⁷³ Члан 12. косовског Закона о здравству бр. 2004/31

⁷⁴ То је такође и закључак студије ИЦМПД о здравственом систему на Косову и Метохији. Правни тим ИЦМПД: *Извештај о анализи празнина и потреба правног оквира укључујући препоруке за ревизије и пратеће законодавство*, Београд, јули 2006.

Члан 13.

Учешће жена у спортским и рекреативним активностима

188. *Законом о спорту*⁷⁵ регулисано је да свако има право да се бави спортом, и да бављење спортом мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, доступно свим грађанима под једнаким условима без обзира на узраст, ниво физичке способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друго лично својство. Забрањена је и свака дискриминација, укључујући и говор мржње, по било ком основу. Јавне власти свих нивоа нарочито ће предузимати активности на повећању учешћа, између осталог, жена у спортским активностима, омасовљењу женских спортских организација и давању равноправног значаја женама у спорту (члан 4).

189. По основу Уредбе о националним признањима и наградама МОС додељује национална признања за 544 спортиста, од чега је 138 спортисткиња, што значи 25,3% и тај тренд, у распону до 30% спортисткиња, се одржава током извештајног периода.

190. МОС додељује стипендије за спортско усавршавање на основу Правилника о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста аматера за спортско усавршавање и за доделу новчане помоћи врхунским спортистима са посебним заслугама⁷⁶ У 2017. години додељено је укупно 401 стипендија, од тога 254 спортистима и 147 спортисткињама, значи 36,6% спортисткиња и тај тренд се одржава током извештајног периода.

191. Према подацима Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије:

- На основу уписа података у Националну евиденцију спортских организација од стране представника 3.727 спортских организација и унетих 6.274 података о лицима представницима руководећих органа организације, жене су заступљене 13,4% у односу на мушкарце. Од 6.274 функционера у спортским организацијама 837 су жене.
- Национална евиденција резултата спортиста на великим међународним такмичењима показује број жена које су освојиле медаље:

Освајачи медаља на великим међународним такмичењима					
година	жене	мушкарци	% жена	% мушкараца	укупно
2013.	334	514	39,39	60,61	848
2014.	281	300	48,36	51,64	581
2015.	296	455	39,41	60,59	751
2016.	421	485	46,47	53,53	906
укупно	1.332	1.754	43,16	56,84	3.086

⁷⁵ „Службени гласник РС”, број 10/16

⁷⁶ „Службени гласник РС”, број 142/12

- У оквиру спортско рекреативних програма реализују се и два програма: „Трим” програм за жене и „Фит Мама”, програм за породиље. У извештајном периоду у њима је учествовало 5.985 жена.

192. Директор Антидопинг агенције је жена, а трећину чланова Управног одбора чине жене. Такође, председница Управног одбора је жена, а од два потпредседника Управног одбора једна је жена. Од 48 овлашћених допинг контролора 22 су жене, односно 46%.

193. Влада је донела *Стратегију развоја спорта у Републици Србији за период 2014 – 2018. године са Акционим планом за њену примену*⁷⁷ а очекивани исходи су да, између осталог, више жена буде укључено како у бављење спортом, тако и у руководећи рад у организацијама и у управним органима и телима организација у области спорта (учешће најмање једне четвртине жена).

194. МОС у складу са Законом о младима финансира програме и пројекте које реализују удружења младих, удружења за младе и њихови савези као и ЈЛС и канцеларије за младе. У извештајном периоду МОС је у укупном износу од 17.637.800 РСД финансирало 20 пројеката на теме: борба против дискриминације, насиља и радикализма младих; промоција и подстицање ненасиља, равноправности, толеранције; репродуктивно здравље; психосоцијална подршка; запошљавање младих жена итд.

Члан 14. Жене на селу

Препорука из става 35. Закључних запажања Комитета

195. Од 2012-2014. године, према Данском програму за развој воћарства у Јужној Србији, спроведено је пет конкурса за регион јужне Србије за подршку воћарској производњи. Током бодовања и рангирања додатних 10 поена добијале су жене - носиоци пољопривредног газдинства. Од 340 финансираних пољопривредних произвођача 53 су биле жене (15,59%).

196. Ова пракса је затим уграђена у *Правилник о подстицајима за унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима*⁷⁸. Од 2014. до 2016. године Министарство пољопривреде и заштите животне средине исплатило око 60 милиона динара субвенција, за 144 жена, које су имале предност јер су биле подносиоци конкурсне документације као носиоци пољопривредног газдинства.

197. *Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024*⁷⁹ даје приказ стања родне равноправности у руралним подручјима и то у домену

⁷⁷ „Службени гласник РС”, број 1/2015

⁷⁸ „Службени гласник РС”, број 81/2013

⁷⁹ „Службени гласник РС”, број 85/2014

економског учешћа у руралној популацији. Међу женама је мање учешће активних лица, мање запослених и мање оних које раде ван пољопривреде, него међу мушкарцима. Из перспективе регионалних разлика, уочава се да је у АП Војводини незнатно мање учешће незапослених лица међу женама него међу мушкарцима, што не значи и да је њихов економски положај бољи, будући да су мање од мушкараца запослене у непољопривредном сектору, мање ангазоване у пољопривреди и у изразито већем броју неактивне. Знатно је неповољнији положај жена у јужној и источној Србији, где су родне разлике посебно снажно испољене у свим сегментима тржишта рада.

198. У Предлогу националног програма руралног развоја Републике Србије за период 2015–2020. године, у оквиру предвиђених мера у критеријумима селекције, предност се даје предузетницама, односно женама носитељкама пољопривредног газдинства. Правилником о подстицајима за унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима⁸⁰ ближе се прописују врсте подстицаја за унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима, услови, начин и образац пријаве за остваривање права на подстицаје, као и максимални износи подстицаја по кориснику и по врсти поједине мере.

199. Министарство надлежно за рад и запошљавање је у новембру 2016. године расписало Конкурс за подршку пројектима економског оснаживања жена у оквиру кога је одабрано 12 пројеката међу којима су и пројекти намењени производњи органске хране. Укупна вредност ових пројеката је три милиона динара а спроведени су током прве половине 2017. године.

200. Повећање приступа женском предузетништву остварује се, по први пут у 2017. години кроз мере кредитне подршке, уз повољнију каматну стопу од 1 % које се дају женама, власницама пољопривредног газдинства. Такође, жене чланице пољопривредног газдинства ће у овој години, по први пут имати плаћено породилско одсуство. Наставља се и реформа катастра како би се омоћило праћење уписа имовине власника оба пола у катастар, и предузимале даље подстицајне мере у смислу бољег приступа жена зајмовима, кредитима и њиховом економском оснаживању.

201. Додатна мера економском оснаживању жена реализује се и кроз могућност да супружници приликом заједничке куповине непокретности своја права на непокретност упишу по најнижој такси. Циљ мере је да се повећа број жена уписаних у катастар, заштите имовинска права жена над заједничком имовином и на тај начин допринесе њиховој родној равноправности и економском оснаживању.

202. У АП Војводини спроведено је неколико програма са циљем унапређења положаја жена на селу:

---

⁸⁰ „Службени гласник РС”, број 67/2016

- Програм „Органска храна - шанса за све”, био је намењен женама са села за почетнице у агро-бизнису о органској пољопривреди и покретању био-башти.
- Конкурсом за средства промоције локалних манифестација као туристичке понуде у руралним срединама подржано је 19 пројеката у 2013. години, 20 у 2014. и 40 у 2015. години.
- Конкурсом за подршку програмима и активностима удружења жена на селу у АП Војводини са циљем економског оснаживања жена у руралним срединама подржано је 32 пројеката током 2013. године, 31 у 2014. и 39 у 2015. години.
- Конкурсом за финансирање пројеката афирмације сеоских средина као туристичког потенцијала - „Село са разгледнице” подржано је 13 пројеката у 2013. години и 21 пројекат у 2014. години.

203. Привредна комора Србије је 2013. године спровела је пројекат подршке младим женама са руралног подручја и њихово активно укључивање у предузетништво. Искусне предузетнице, као менторке, помогле су младим женама а конкретан резултат, двадесет менторских парова огледа се у покретању и укључивању жена у сеоски туризам, производњу здраве традиционалне хране и отварање туристичке агенције.

204. Удружње Amity, уз подршку Међународног клуба жена, спровело је у другој половини 2014. године, пројекат „Подршка старима из руралних средина у приступу правима”, вредан 10.000ЕУР. Реализовано је 10 радионица у 10 неразвијених општина Србије на тему: „Препознавање људских права која старији имају и како да им приступе без да буду дискриминисани”. Учествовало је 277 старијих особа, од којих је 182 било жена које су оснажене да препознају дискриминацију и да реагују на њу, користећи постојеће механизме притужбе.

Члан 15.

Једнакост пред законом

Препорука из става 37. Закључних запажања Комитета

Механизми заштите избеглица, миграната и интерно расељених

205. Према *Закону о избеглицама*⁸¹, *Закону о управљању миграцијама*⁸² и *Закону о азилу*⁸³, Комесаријат за избеглице и миграције (КИРС) води базе података о избеглицама и интерно расељеним лицима као и евиденције о тражиоцима азила/мигрантима који бораве у сталним и прихватним центрима за азил. Све базе се ажурирају на дневном

⁸¹ „Службени гласник РС” број 18/1992 и 45/2002

⁸² „Службени гласник РС” број 107/2012

⁸³ „Службени гласник РС” бр. 109/2007 и 107/2009

нивоу. Евиденције којима КИРС располаже садрже личне податке (име, презиме, пол, датум рођења), као и социо-економски положај лица (осим за тражиоце азила/мигранте). Из социо-економског положаја можемо издвојити социјални статус, радни статус, приходе, здравствено стање, итд. На основу података о радном статусу, извору и величини примања, брачном статусу, положају у породици, могу се посебно извојити жене које припадају категорији угрожених.

206. Такође, КИРС је протеклих година спровео анкете међу избеглицама и ИРЛ на основу којих су урађене анализе стања и потреба избеглих и ИРЛ у Републици Србији. Тренутно је у изради нова анализа стања потреба ИРЛ.

207. *Националном стратегијом за решавање питања избеглица и интерно расељених лица*⁸⁴, која је ревидирана 2015. године, као и *локалним акционим плановима за решавање питања избеглица, интерно расељених лица и повратника по Споразуму о реадмисији*, који су усвојени у 145 општина/града у Србији, кроз пројекте стамбених решења и економског оснаживања, а кроз правилнике општинских комисија, акценат је стављен на посебно угрожене категорије (жене носиоци породичног домаћинства, једнородитељске породице, жртве породичног насиља).

208. КИРС у последњих шест година израђује *Миграциони профил Републике Србије* који служи као средство праћења миграционих токова и трендова у земљи и на основу њега се успостављају и развијају механизми за прикупљање података о миграцији. Ажурира се сваке године а сви подаци, код којих је то могуће, се разврставају по полу и старости, али и по осталим категоријама.⁸⁵

209. Законом о азилу прописано је да је у поступку одобравања азила у Републици Србији забрањена дискриминација по било ком основу, а нарочито по основу расе, боје, пола, националне припадности, друштвеног порекла или сличног статуса, рођења, вероисповести, политичког или другог убеђења, имовног стања, културе, језика, старости или интелектуалног, сензорног односно физичког инвалидитета (члан 7). Лице које тражи азил саслушава се од стране особе истог пола, односно обезбеђује се преводилац или тумач истог пола, осим када то није могуће или је скопчано са несразмерним тешкоћама за орган који води поступак азила (члан 14). Води се рачуна о специфичној ситуацији лица са посебним потребама која траже азил, као што су малолетници, лица потпуно или делимично лишена пословне способности, деца одвојена од родитеља или старатеља, особе са инвалидитетом, старе особе, труднице, самохрани родитељи са малолетном децом и лица која су била изложена мучењу, силовању или другим тешким облицима психолошког, физичког или сексуалног насиља (члан 15).

---

⁸⁴ „Службени гласник РС” број 62/2015

⁸⁵ <http://www.kirs.gov.rs/docs/migracije/migracioni%20profil%202015.pdf>

за азил свим лицима се обезбеђује психо-социјална помоћ, а и доступне су им информације и приступ институцијама и организацијама које су непосредно укључење у активности сузбијања насиља. Током претходне две године међународне и организације цивилног друштва спроводиле су низ обука које су у одређеном сегменту обухватале и тематику међународних стандарда заштите приликом поступања према женама жртвама насиља у породици међу мигрантском популацијом. Такође, одређене ОЦД су обезбеђивале и смештај и психосоцијалну помоћ идентификованим потенцијалним жртвама родно заснованог насиља.⁸⁷

Члан 16.

Брак и породични односи

Препорука из става 39. Закључних запажања Комитета

Рани бракови

215. Изменама Кривичног законика од 23. новембра 2016. године уведено је кривично дело *принудно закључење брака*.⁸⁸

216. Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016-2025. године као и Националном стратегијом за родну равноправност, предвиђене су мере које се односе на превенцију и смањење броја малолетничких и принудних бракова и малолетничких трудноћа у ромској заједници.

217. Организације цивилног друштва, школе и институције социјалне заштите, координатори за ромска питања и здравствене медијаторке дају велики допринос у превенирању малолетничких бракова.

218. Канцеларија за људска и мањинска права подржава организације цивилног које реализују програме којима се подстиче подизање свести и едукација пре свега младих Ромкиња и деце, али и шире популације и представника образовних и других о превенцији дечјих, раних присилних бракова.

219. Нацртом закона о родној равноправности је прописана обавеза организовања и спровођења програма за превазилажење проблема ране трудноће и заснивања партнерских заједница у којима је макар једно лице млађе од 16 година, а такође и превентивних прегледа за рано откривање болести од већег социјално-медицинског значаја.

---

⁸⁷ Према извештају УНХЦР-а само у току фебруара месеца 2017. године организација цивилног друштва АТИНА обезбедила је смештај за 8 особа. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/54535>

⁸⁸ Члан 187а

Подршка породици

221. Закон о социјалној заштити предвиђа развој услуга за интензивну подршку породици, које се пружају у заједници у којој породица са децом живи, а за чије успостављање и финансијску одрживост је надлежна локална самоуправа. МРЗСБП подржава развој услуга у заједници за децу и породицу: услуге процене и планирања; дневне услуге у заједници; услуге подршке за самосталан живот; саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге; услуге смештаја. Зависно од потребе корисника, услуге социјалне заштите могу се пружати истовремено и комбиновано са услугама које пружају образовне, здравствене и друге установе (међусекторске установе). По подацима РЗСЗ у Бази услуга социјалне заштите има 17 саветовалишта која пружају специјализоване услуге подршке породици, углавном при ЦСР. Уколико немају специјализована саветовалишта за породицу, ЦСР су у обавези да пруже услуге породичног саветовања.

222. Финансијска подршка породицама са децом обезбеђује се кроз суфинансирања услуга намењених деци или кроз додатна давања. Законом о финансијској подршци породици са децом дефинисана су права на зараде током породилског одсуства и одсуства ради неге детета, родитељски додатак, дечји додатак, накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања и за децу са сметњама у развоју, регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица. Конкретне мере усвојене за децу из породице, породице са једним родитељем и децу која припадају најугроженијим групама, односе се на олакшице за остваривање права на дечји додатак и његов увећан износ које локална самоуправа има право да уведе према потреби и могућностима.

223. Према подацима надлежног министарства у првом кварталу ове године исплаћено је 10,7 милијарди динара надокнаде за 40.000 породиља, 2,3 милијарде динара за 61.160 корисника родитељског додатка и 4,4 милијарде динара за 350.000 корисника дечјег додатка.

224. Према подацима којима располаже Канцеларија за КиМ на територији Косова и Метохије и даље има случајева склапања раних бракова, посебно у одређеним заједницама и/или етничким групама, пре свега међу Ромима, Египћанима, Ашкалијама и Горанцима.

Члан 20.

Препорука из става 40. Закључних запажања Комитета

225. Република Србија је ратификовала Амандман на члан 20. став 1. Конвенције и ратификациони инструмент доставила 18. јуна 2014. године.⁸⁹

---

⁸⁹ „Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори”, број 5/14

Препорука из става 41. Закључних запажања Комитета

Примена Пекињске декларације и Платформе за деловање

226. У складу са мерама садржаним у Пекињској декларацији и Платформи за акцију, Влада Републике Србије се обавезала да ће основати институције за напредак жена и спровођење политике родне равноправности и једнаких могућности. Након 2000. године дошло до успостављања механизма за родну равноправност на републичком, покрајинском и локалном нивоу, али не и у оквиру система безбедности. Усвајањем првог Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН (2010-2015) формирана су четири институционална тела: политички савет, мултисекторског координационог тела, надзорног тела и аналитичке група или истраживачки тимови, као и седам механизма родне равноправности: „особе од поверења”, саветник/саветница за родну равноправност министра/директора, саветник/саветница за родну равноправност у свим цивилним и војним мисијама, независни мониторинг, родно одговорно планирање и родно одговорно вођења евиденције кадрова. У новом НАПу (2016-2020) новина је да је Мултисекторско координационо тело, преименовано у Оперативно тело, а на локалном нивоу је предвиђено увођење контакт особа задужених за спровођење тог плана. Послове Оперативног тела обављаће Координационо тело за родну равноправност.

Препорука из става 42. Закључних запажања Комитета

Објављивање и спровођење закључних запажања

227. Канцеларија за људска и мањинска права је обезбедила превођење Закључних запажања Комитета за елиминисање дискриминације жена на српски језик и објавила их на својој интернет страници⁹⁰. Такође, Канцеларија је ради информисања и даљег поступања у складу са надлежностима, препоруке упутила свим релевантним државним органима, на свим нивоима власти у републици и покрајини, као и независним телима за заштиту људских права. Посебно је указано на значај њихове широке дистрибуције.

228. Препоруке из Закључних запажања су у потпуности интегрисане у Националну стратегију за родну равноправност за период 2016-2020 као и Нацрт закона о родној равноправности.

229. Савет за праћење примене препорука уговорних тела УН за људска права усвојио је *План примене препорука*, који садржи податке о носиоцима, статус и динамику извршења сваке препоруке. На овај начин ће се унапредити како праћење тако и спровођење свих препорука механизма УН за људска права упућених Републици Србији.

230. КЉМП, која пружа стручно-техничку подршку Савету, је уз подршку Мисије ОЕБС у Србији за чланове Савета, у октобру 2015. године, организовала тродневну радионицу

---

⁹⁰ www.ljudskaprava.gov.rs

„Савет за праћење примене механизма УН за људска права - перспективе и изазови”. Такође, у мају 2017. године одржане су тродневне обуке за контакт особе и заменике контакт особа у ресорима, које су задужене за праћење примене препорука.

Препорука из става 43. Закључних запажања Комитета

Ратификација осталих уговора

231. РС није потврдила *Међународну конвенцију о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица* пошто би њена примена створила превелике финансијске обавезе за државу, које она са постојећим бруто друштвеним производом и националним дохотком по глави становника, не би могла адекватно да спроводи.

ЗНАЧЕЊЕ СКРАЋЕНИЦА⁹¹

УН – Уједињене нације

UNWOMEN - Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена

УНИЦЕФ – Фонд за децу Уједињених нација

UNDP – Програм Уједињених нација за развој

УНМИК – Привремена административна мисија УН на Косову

ЕУ – Европска унија

ЕК – Европска комисија

ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу

РС – Република Србија

АП КиМ – Аутономна покрајина Косово и Метохија

МРЗСБП – Министарство за рада, запошљавања, борачка и социјалне политике

МПНТР – Министарство просвете, науке и технолошког развоја

МЗ – Министарство здравља

МУП – Министарство унутрашњих послова

МП – Министарство правде

МДУЛС – Министарство државне управе и локалне самоуправе

МСП – Министарство спољних послова

МО – Министарство одбране,

МКИ – Министарство културе и информисања

МОС – Министарство омладине и спорта

МПЉЗЖС – Министарство пољопривреде и заштите животне средине

---

⁹¹ У извештају се користе називи државних органа који су учествовали у његовој изради под наведеним називима сагласно тада важећем Закону о министарствима („Службени гласник РС” број 44/2014).

КТРР – Координационо тело за родну равноправност

КЉМП – Канцеларија за људска и мањинска права

КИРС – Комесаријат за избеглице и миграције

КСЦД – Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом

СИПРУ – Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва,

РЗС – Републички завод за статистику

РЗСЗ – Републички завод за социјалну заштиту

РСЈП – Републички секретаријат за јавне политике

ЦСР – Центар за социјални рад

ЈЛС – Јединице локалне самоуправе

ОЦД – Организација цивилног друштва

ИРЛ – Интерно расељена лица

ИПА – Инструменте претприступне помоћи

ЛГБТИ – особе Лезбејке, гејеви, бисексуалне, трансродне и интерсексулане особе

НАП - Национални акциони план за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2016-2020),

РОБ – Родно одговорно буџетирање

ЗСЗ – Закон о социјалној заштити

ЗКП – Закон о кривичном поступку

ЗОСОВ - Закон о основама ситема образовања и васпитања